

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
факультет філології
кафедра англійської філології та перекладу

УДК 811.111'232:378.091.39

«Допущено до захисту»

В. о. завідувача кафедри англійської філології
та перекладу

_____ Людмила ШЕРСТЮК
(підпис)

“ _____ ” _____ 2024 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти

за освітньо-професійною програмою «Сучасна англомовна комунікація і переклад – англійська мова і література та друга іноземна мова» зі спеціальності 035 Філологія (спеціалізація 035.041 германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)

на тему: «Особливості формування навичок спонтанного англомовного говоріння учнів 3 класу спеціалізованих шкіл»

Виконала:

студентка VI курсу, групи 641
Трущенко Інна Сергіївна

(підпис)

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук, доцент б.в.з.
Васильєва Надія Олександрівна

(підпис)

Рецензент:

кандидат філологічних наук, доцент
Передерій Ганна Миколаївна

(підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних посилань

Здобувач _____
(підпис)

Миколаїв – 2024 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧНУ ім. Петра Могили

Кафедра англійської філології та перекладу

ЗАТВЕРДЖУЮ

зав. кафедрою _____

„_____” _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ
на виконання дипломної роботи

● Тема дипломної роботи «Особливості формування навичок спонтанного англомовного говоріння учнів 3 класу спеціалізованих шкіл»
Затверджена наказом ЧНУ ім. П. Могили „_____” _____ 20__ р. № _____

● Строк подання студентом дипломної роботи „_____” _____ 2024 р.

● Цільова установка та вихідні дані роботи : полягають у дослідженні особливостей формування навичок спонтанного англомовного говоріння учнів 3 класу спеціалізованих шкіл.

● Зміст дипломної роботи:

Розділ 1. Теоретичні засади формування навичок спонтанного говоріння учнів 3 класу.

1.1. Аналіз педагогічних та методичних досліджень щодо спонтанного англомовного говоріння.

1.2. Психологічні особливості навчання іноземної мови учнів початкової школи.

1.3. Методичнодидактичні фактори початкового ступеня навчання.

Розділ 2. Методичні основи формування навичок спонтанного англомовного говоріння учнів 3 класу спеціалізованих шкіл.

2.1. Мета, завдання та зміст навчання іноземної мови у початковій школі.

2.2. Етапи презентації та тренування мовного та мовленнєвого матеріалу на уроках англійської мови.

2.3. Методи формування навичок спонтанного англомовного говоріння учнів 3 класу спеціалізованих шкіл.

Розділ 3. Організація практичної діяльності учнів 3 класу у процесі формування навичок спонтанного англомовного говоріння.

3.1. Система вправ для формування спонтанного англомовного говоріння.

3.2. Розробка підготовчих та тренувальних вправ для формування навичок спонтанного говоріння.

● Консультанти щодо роботи:

Прізвище та ініціали консультантів	Розділи роботи

- Календарний план виконання роботи:

№ № з/п	Назва частин роботи	%	Виконання роботи	
			За планом	Фактично
1	Вибір теми та обговорення з науковим керівником	100%	5 курс навчання	
2	Подання на кафедру заявки щодо теми та керівника	100%	Вересень (5 курс навчання)	
3	Вивчення джерел, літератури, періодичних видань, збір та обробка	100%	5 курс навчання	
4	Розгляд попереднього формулювання теми	100%	Вересень (6 курс навчання)	
5	Складання графіку роботи над темою і узгодження його з керівником	100%	Вересень-Жовтень (6 курс навчання)	
6	Формулювання концепції, написання вступу і	100%	Жовтень	
7	Затвердження рукопису роботи і ознайомлення	100%	Грудень	
8	Повне завершення роботи та передача її науковому керівнику	100%	До 1 січня	
9	Подання роботи на рецензію	100%	До 1 лютого	
10	Передзахист	100%	Січень	
11	Захист	100%	Лютий	

Дата видачі завдання „_____” _____ 20__ р.

Керівник роботи : канд. філол. наук, доц. б.в.з. Васильєва Надія Олександрівна
(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (підпис)

Завдання прийняв до виконання студентка групи 641мз
Інституту філології _____

Трущенко І.С.

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СПОНТАННОГО АНГЛОМОВНОГО ГОВОРІННЯ УЧНІВ 3 КЛАСУ	5
1.1. Аналіз педагогічних та методичних досліджень щодо спонтанного англомовного говоріння.....	5
1.2. Психологічні особливості навчання іноземної мови учнів початкової школи.....	10
1.3. Методичнодидактичні фактори початкового ступеня навчання.....	20
Висновки до першого розділу.....	30
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СПОНТАННОГО АНГЛОМОВНОГО ГОВОРІННЯ УЧНІВ 3 КЛАСУ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ШКІЛ	27
2.1. Мета, завдання та зміст навчання іноземної мови у початковій школі.....	27
2.2. Етапи презентації та тренування мовного та мовленнєвого матеріалу на уроках англійської мови у третьому класі.....	34
2.3. Методи формування навичок спонтанного англомовного говоріння учнів 3 класу спеціалізованих шкіл.....	42
Висновки до другого розділу.....	51
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ 3 КЛАСУ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СПОНТАННОГО АНГЛОМОВНОГО ГОВОРІННЯ	49
3.1. Система вправ для формування спонтанного англомовного говоріння для учнів 3 класу спеціалізованих шкіл.....	47
3.2. Розробка підготовчих та тренувальних вправ для формування навичок спонтанного англомовного говоріння.....	55
Висновки до третього розділу.....	82

ВИСНОВКИ.....	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88

ВСТУП

В Україні, як і більшості країн Західної Європи, навчання іноземної мови розпочинається з 5-6 років. Така необхідність закріплена в програмі «Освіта. Україна XXI століття», Законі України «Про освіту», Національній доктрині розвитку освіти України, інших державних документах. Основні положення щодо навчання іноземної мови в початковій школі закріплені в Державному стандарті початкової загальної освіти (2009), програмі з іноземної мови для загальноосвітніх навчальних закладів [3, с. 36].

Сучасні нормативні матеріали (програма, методичні рекомендації, узагальнення досвіду вчителів-практиків та інші документи) орієнтують учителів на формування в учнів певного рівня іншомовної комунікативної компетенції, тобто здатності спілкуватися іноземною мовою на міжкультурному рівні. На початковому ступені (відтепер це 1-4 класи загальноосвітньої школи) мають бути закладені основи комунікативної компетенції, необхідні й достатні для їх подальшого розвитку в курсі вивчення іноземної мови в середній школі.

Проблемами навчання іноземної мови в дошкільному віці та на початковому етапі опікувались відомі вітчизняні і зарубіжні вчені та методисти, зокрема: Л.С. Виготський, Г.С. Костюк, О.В. Запорожець та О.В. Скрипченко.

М. Павлович, У. Вайнрайх і В. Плахотнік вважають, що специфічні психофізіологічні можливості дітей дошкільного віку є основою успішного оволодіння іноземною мовою. А методисти Е.І. Негневицька, В. Пенфілд, І. Вронська та Н. Агурова стверджують, що вивчення іноземної мови у дошкільному віці є найбільш ефективним. Показово, що Пенфілд В. та Робертс Л. У праці «Мовлення та мозгові механізми» стверджують, що фізіологічна причина успішного навчання мови в дитинстві полягає в тому, що в цей період мозок дитини має особливу здатність до засвоєння мовленнєвих навичок, яка зменшується з віком.

Серед науковців, котрі займались представленим питанням, зазначимо:

Т. Шкваріну, Т. Полонську, Пенні А. Фреппон і Дж. Мун, котрі розробили методи навчання іноземній мові, що ґрунтуються на імітації дитини.

Дослідження учених – О. Негневицька, О. Шахнарович, Н. Імедадзе, Н. Горлова та Т. Фадеева – є пізнавальними для вивчення проблеми психологічної підтримки дітей-дошкільників у процесі вивчення іноземної мови, зокрема, засвоєнні мови в навчально-комунікативних іграх.

Роботи Л. Венгера, Г. Костюка та М. Лісної є надзвичайно важливими для вирішення проблеми психологічної готовності дитини до навчання в початковій школі та її індивідуальної готовності до вивчення іноземної мови.

Наукові дослідження Л.А. Тарамонової, З.М. Істоміної та М.М. Поддякова вказують на те, що необхідно створити розвивальне предметне середовище як у дошкільному, так і в початковому навчанні, щоб функціонально моделювати діяльність дітей за допомогою різних типів інтерактивного навчання.[36]

Водночас дотепер не можна вважати, що питання формування навичок спонтанного (непідготовленого, ініціативного) мовлення школярів третього класу остаточно вирішене, оскільки зміни в загальній мовній підготовці учнів диктують нові підходи до навчання іншомовного спілкування. Це дає підстави для вивчення цього питання більш детально та неабияк наголошує на **актуальності роботи.**

Об'єкт дослідження є безпосередньо процес навчання англійської мови учнів третього класу спеціалізованих шкіл.

Предметом аналізу виступає процес формування навичок англійськомовного спонтанного говоріння учнів третього класу спеціалізованих шкіл .

Мета дипломної роботи – виявити специфіку та розробити комплекс підготовчих та тренувальних вправ для формування навичок англійськомовного спонтанного говоріння учнів третього класу спеціалізованих шкіл.

Для здійснення поставленої мети вважаємо за потрібне виконання наступних **завдань:**

- здійснити теоретичний аналіз загально-педагогічних та методичних досліджень з теми роботи;

- виявити вікові та психологічні особливості школярів третього класу, що впливають на процес навчання спонтанного говоріння іноземною мовою;
- розробити комплекс підготовчих та тренувальних вправ для формування навичок англомовного спонтанного говоріння учнів третього класу.

Новизна магістерської роботи полягає у виявленні недостатньо досліджених аспектів у процесі формування навичок англомовного спонтанного говоріння учнів третього класу спеціалізованих шкіл, виявленні специфіки навчання непідготовленого говоріння англійською мовою третьокласників.

Практична цінність роботи заключається у розробці вправ для формування навичок англомовного спонтанного говоріння учнів третього класу спеціалізованих шкіл.

Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків. Список використаних джерел нараховує 105 позицій.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СПОНТАННОГО АНГЛОМОВНОГО ГОВОРІННЯ УЧНІВ 3 КЛАСУ

1.1. Аналіз педагогічних та методичних досліджень щодо спонтанного англомовного говоріння

Наразі в Україні навчання іноземних мов розглядається як навчання комунікативної діяльності, вміння спілкуватися. Учень отримує можливість користуватися мовою та її комунікативною функцією, насамперед на уроці, тому увага вчителя спрямована на пошук резервів для вдосконалення уроку іноземної мови, підвищення його ефективності, дієвості.

На початковому ступені закладаються основи володіння іноземною мовою. Від рівня сформованості слухо-вимовних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також розвитку вмінь аудіювання, говоріння, читання та письма, які визначені у програмі, залежить подальший успіх в оволодінні учнями іноземною мовою як засобом іншомовного спілкування.

У початковій школі учні повинні навчитись сприймати на слух усне мовлення, робити невеликі повідомлення, брати участь у бесіді. Навчання читання проводиться на засвоєному в усному мовленні лексико-граматичному матеріалі. На цьому ж ступені ставиться завдання оволодіти технікою читання вголос, а також мовчки з повним розумінням змісту тексту. Стосовно письма учні повинні засвоїти графіку та орфографію іноземної мови, використовувати письмо як засіб фіксації іншомовного матеріалу та робити невеликі письмові повідомлення [26, с. 54].

Обсяг навчального матеріалу повинен бути достатнім, щоб закласти основи володіння кожним видом мовленнєвої діяльності на елементарному комунікативному рівні. На цьому ступені учні оволодівають звуковою та графічною системами мови, найбільш поширеними граматичними явищами та значним за обсягом словником, що засвоюються активно.

Враховуючи характер та обсяг роботи, яка необхідна для досягнення вимог програми, на іноземну мову на цьому ступені дається найбільша кількість годин у порівнянні з іншими ступенями.

На ефективність організації початкового періоду навчання впливає раціональне визначення провідних видів мовленнєвої діяльності. Результати численних методичних досліджень, а також багаторічний досвід учителів свідчать про те, що домінуючим у навчанні на початковому ступені має бути усне мовлення. Саме навички та вміння усного мовлення мають позитивний вплив на розвиток умінь в усіх інших видах мовленнєвої діяльності [31, с. 214].

Проблематикою навчання іноземної мови дітей дошкільного та молодшого шкільного віку опікувалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: Н.Скляренко, В.Плахотник, Р.Мартінова, А.Несвіт, О. Коломінова, Ю. Пассов, Н. Гальскова, І. Зимня та інші[3]. Серед західних учених-лінгвістів, методистів та практиків можна виділити С. Совіньон [92], В. Літелвуд [65], Ю.Баттер, К. Джонсон [75]. Незважаючи на те, що в роботах зазначених авторів можна виділити декілька різних підходів до навчання іноземної мови в початковій школі, всі дослідники сходяться в тому, що на уроках мають переважати ігрові технології, діти повинні багато рухатись, ефективною вважається робота хором. Крім того, деякі вчені відмічають, що нинішні діти дуже прив'язані до наочності, переважна більшість третьокласників – візуали, тоді як 20 років тому переважали аудіали. Дослідники пов'язують це з тим, що діти більше часу проводять за комп'ютерами і краще сприймають інформацію через щоротовий канал.

У зарубіжній практиці навчання іноземної мови в початковій школі існують різні моделі організації цього процесу: 10-15 хвилин кожного дня (Велика Британія, Франція), 2 уроки на тиждень (Франція), білінгвальна модель (деякі дисципліни викладають рідною мовою, деякі – іноземною) (Австрія, США). Як зазначає С.Роман, в Україні залежно від умов (тип навчального закладу, наявність навчального часу, навчально-методичного та матеріального

забезпечення, педагогічних кадрів) процес навчання іноземної мови в початковій школі відбувається на уроках (1-3 уроки на тиждень) та в позаурочний час у групах (1-26 учнів) [35].

Результативність уроку залежить від правильної постановки, повноти та якості розв'язання кожного запланованого практичного завдання, оскільки саме такі завдання зумовлюють структуру уроку і конкретні види роботи на кожному його етапі. Навчання мовленнєвої діяльності відбувається поетапно: пізнавально-мотиваційний етап передбачає постановку завдання, стимулювання потреби та інтересу учнів до його виконання; виконавчий (основний) – охоплює підготовчі і власне виконавчі дії учнів; узагальнювальний – передбачає підсумовування, оцінювання діяльності учнів, ознайомлення їх з наступним завданням і заохочення.

Уміння висловитися без прямого або непрямого спонукання з боку співрозмовника передбачає уміння ініціативно (спонтанно) почати бесіду й уміння протиставити інформації співрозмовника свою власну. Така «зустрічна» інформація може носити нейтральний характер, суперечити повідомленню співрозмовника, доповнювати його тощо. Як відзначає П.Б. Гурвич, уміння почати бесіду виробляється не стільки спеціальними вправами, скільки створенням в учнів деяких загальних «установок»: можливо установити порядок, коли деякі інформативні бесіди починає не вчитель, а хто-небудь з учнів. Простіше всього це робити з бесідами, що підготовляються через складання в домашнім завданні розгорнутих монологічних повідомлень по декількох темах [41, с.56]. За вказівкою вчителя учні готують дома свої повідомлення (одні про відвідування кіно, інші про останні прочитані книги і т.д.), і один з учнів заздалегідь попереджається, що на наступному уроці він своїм повідомленням почне групову бесіду, перервавши свою розповідь після 3-4 пропозицій і звернувшись до класу з проханням задати йому питання для з'ясування подальших подробиць.

Учням ставиться в обов'язок під час групових бесід не придушувати своє прагнення висловитися і всякий раз при виникненні бажання доповнити

інформацію товариша або вчителі, щось уточнити, з чимось не погодитися і відразу втрутитися в хід бесіди. Для забезпечення природності і дотримання мовного етикету спочатку достатнім може бути оволодіння учнями оборотом «Вибачте, що я перериваю...»

Що стосується уміння ініціативно переключатися з теми на тему, то на початковому етапі це залишається поки прерогативою вчителя, і цілеспрямованого навчання цьому умінню не проводиться.

Таким чином, організація побутово-побутових, культурно-побутових тем усного мовлення з розподілом їх на мовленнєві завдання і наступне відображення повсякденних подій у періодично проведених багатотемних групових бесідах забезпечують реально-інформативну комунікацію на уроках. Перераховані вище уміння спонтанного мовлення складають ту основу, на якій будується проведення і розвиток таких бесід. Розвиток цих умінь забезпечує протікання інформативних бесід, що у цілому не втрачають характер звичайного діалогу «Учитель – клас» і включають різнобічні мовні контакти: учителя з окремими учнями, учнів між собою, окремого учня з іншим класом.

Спочатку в певній ситуації виникає мотив висловлювання, що позначає початковий момент породження ініціативного мовлення, і відповідно-комунікативний намір того хто говорить. Комунікативний намір визначає роль мовця як учасника спілкування, конкретну мету його висловлення: чи він про щось запитує, щось стверджує, закликає до чогось, засуджує чи схвалює, радить, вимагає тощо. На цьому рівні мовець уже знає, про що говорити, у нього виникає загальний задум майбутнього висловлювання, який поки що не має свого мовного втілення, але вже існує у предметно-зображальному коді. Навіть при безпосередньому повідомленні своїх думок у момент їх виникнення їх вираженню у зовнішньому мовленні все ж передує поява мовленнєвомоторних імпульсів, які, хоча б на долю секунди, випереджають вимову слів. Внутрішнє мовлення еліптичне, побудоване за принципом конспекту, йому притаманна згорнутість, воно не озвучене. Далі має місце включення голосового апарату, і сформоване висловлювання шляхом артикуляції та інтонування втілюється у

зовнішньому мовленні. Процес породження усного висловлювання супроводжується слуховим контролем, завдяки чому постійно здійснюється зворотній зв'язок, що приводить висловлювання у відповідність до задуму.

Спілкуючись рідною мовою, мовець думає лише про те, що сказати і в якій послідовності. Ці дії знаходяться на рівні свідомої провідної діяльності. Окремі операції процесу породження мовленнєвого висловлювання непомітні, оскільки всі вони повністю автоматизовані і здійснюються миттєво. При говорінні іноземною мовою ці операції стають помітними через відсутність міцних зв'язків між мовленнєвим задумом та мовними засобами його вираження, які існують у носіїв мови. Тому умовою здійснення діяльності говоріння є наявність мовленнєвих автоматизмів, або мовленнєвих навичок: граматичних; лексичних; вимовних.

Самостійність уміння говорити іноземною мовою передбачає незалежність від рідної мови, а також від опор-підказок, що свідчить про самостійне планування свого висловлювання і підбір відповідних мовленнєвих засобів.

Спонтанне говоріння характеризується певними комунікативними, психологічними і мовними особливостями (перевага діалогічного мовлення, наявність коротких відповідей на запитання, емоційність, інверсія, вживання скорочених граматичних форм тощо), які вчитель має враховувати у процесі навчання цього виду мовленнєвої діяльності.

1.2. Психологічні особливості навчання іноземної мови учнів початкової школи

Визнання на державному рівні доцільності запровадження іноземної мови у початковій школі змушує замислитись над завданням раннього шкільного навчання цього предмета і можливостями їх реалізації.

Успішність організації початкового ступеня навчання залежить від урахування психофізіологічних та психологічних особливостей учнів 6-

10 років. Як відмічають психологи, у цьому віці (з 6-10 до 12 років) починається період найбільш інтенсивного розвитку-мислення дітей. Разом з тим діти 6-10 років зберігають у структурі мислення наочно-образні компоненти, характеру для молодших школярів. Поєднання наочно-образного мислення із зростаючою здатністю до абстрактного мислення, до узагальнень і створює сприятливі умови для оволодіння іноземною мовою на початковому ступені [38].

У процесі навчання мають бути враховані лінгвопсихологічні основи навчання іноземних мов.

Діяльність людини – це процес активної цілеспрямованої взаємодії суб'єкта з середовищем. Згідно з психологічною теорією діяльності (С.Л.Рубінштейн, О.М.Леонтьєв) людина не пристосовується до реальної дійсності, а активно оволодіває нею завдяки здатності передбачати і свідомо планувати свою діяльність. Мовленнєва діяльність (МД) – це “активний, цілеспрямований, опосередкований мовою та зумовлений ситуацією спілкування процес прийому і видачі мовленнєвого повідомлення у взаємодії людей між собою” (Зимня І.О.) [40].

Мова – це нормалізована система звуків, морфем, слів та правил їх сполучення, тобто система знаків, що є основним засобом спілкування членів певного людського колективу, засобом переробки і передачі інформації. Мова – це суспільне явище, вона постійна, стала, має нормативний характер і зобов'язує кожного, хто нею користується, підпорядковуватися її законам. Мовлення – індивідуальне, динамічне, ситуативно зумовлене.

Мовленнєва діяльність (МД) суб'єкта включає мову і мовлення як внутрішні засоби та способи її реалізації. 4 види МД: аудіювання, говоріння, читання та письмо. Говоріння та письмо – продуктивні; аудіювання та читання – рецептивні. МД має такі компоненти: мотив діяльності, її предмет, засоби та способи її реалізації, продукт і результат. Предметом МД є думка. Засобом існування, формування і вираження цієї думки є система мови, її фонетичні, лексичні та граматичні засоби. Продуктом діяльності є те, в чому вона

втілюється. Продуктом говоріння та письма виступає висловлювання, текст (усний або письмовий), продуктом аудіювання та читання є розуміння прослуханого або прочитаного тексту. Результат – реакція-відповідь людини.

Мислення тісно пов'язане з характером сприймання та відчуттями. Навчаючи іноземної мови як засобу спілкування, необхідно приділити велику увагу формуванню, поряд із зоровим, слухового сприймання, особливо на початку навчання, коли створюється основа володіння іноземною мовою. В цей період учні здатні сприймати велику кількість матеріалу, засвоєння якого взагалі потребує чимало і часу та зусиль. Необхідно також відмітити, що сприйняття мовлення ґрунтується не лише на сенсорних, але й на моторних компонентах. Це означає, що формування і бази сприймання іноземної мови потребує функціонування мовленнєво-рухових подразників. Отже, навчання сприймання іншомовного мовлення повинно бути тісно пов'язане з повторенням, відтворенням матеріалу, який необхідно засвоїти.

Для навчання іноземної мови важливим фактором є мовленнєва пам'ять. Мовленнєва пам'ять молодшого підлітка пов'язана з процесами осмислення, систематизації, встановлення логічних зв'язків, тому для цілеспрямованої роботи пам'яті важливим фактором є осмисленість, розуміння діяльності, яка виконується [4].

Робота пам'яті базується на процесах запам'ятовування: довільного та мимовільного. Мимовільне запам'ятовування є генетично первинним порівняно з довільним і займає чимале місце у навчанні учнів. Як підкреслюють психологи, мимовільне запам'ятовування буде ефективнішим за умови змістовності, осмисленості діяльності, що виконується. У структурі пам'яті підлітка мимовільне запам'ятовування поєднується з довільним. Згідно з результатами психологічних досліджень учні початкового ступеня навчання можуть витримувати великі навантаження на механічну пам'ять, яка при цілеспрямованій діяльності може бути цілком продуктивною [4].

Успішність роботи пам'яті залежить від емоцій, а джерело емоцій – це дійсність, це участь у цікавій та осмисленій діяльності, що пов'язана з

потребами особистості. Отже у навчанні іноземної мови необхідно враховувати потреби учнів, їх інтереси, життєвий досвід, що підвищує їх емоційний тонус, стимулює до активної роботи. Необхідно також відмітити, що позитивний емоційний стан учнів добре впливає на процеси засвоєння навчального матеріалу.

Важливим фактором у процесі навчання є увага учнів на уроці, від якої залежить результат навчальної діяльності. Генетично вихідною є мимовільна увага. У процесі виховання та навчання розвивається довільна увага, яка передбачає застосування вольових зусиль для вирішення конкретних завдань та досягнення поставлених цілей. Мимовільна увага обумовлена інтересом до предмета, до певної діяльності. Це означає, що навчальна діяльність має бути для учнів цікавою та вмотивованою. Організація саме такої діяльності учнів на уроці дає можливість максимально використати потенціал мимовільної уваги, а також розвивати довільну увагу. Серед характеристик уваги психологи визначають її стійкість, вибірковість, обсяг [23].

Суттєвою особливістю початкового періоду оволодіння іноземною мовою є те, що тут по особливому діє навчальна (пізнавальна) мотивація. На початковому ступені ще не вступають в силу закони забування, які активно діють, коли учні вже накопичили значний матеріал і продовжує поступати новий. Все, що засвоюється, – нове і воно не вступає в протиріччя зі старим. І хоча сильний інтерферуючий вплив на цьому ступені має рідна мова, проте ще мало проявляється міжмовна інтерференція.

При навчанні спілкування іноземною мовою необхідно враховувати невеликий досвід соціальної комунікації учнів, слабкий розвиток психологічних та соціальних механізмів. Щодо рівня комунікативного розвитку учнів на рідній мові, то на цьому ступені має місце ускладнення усних та писемних висловлювань, збільшення їх обсягу. Підбір мовних засобів, способи формування та формулювання думки стають предметом усвідомлення учнів. Вони починають управляти своїми розумовими операціями, усвідомлювати суттєві зв'язки у висловлюванні, але самі висловлювання учнів ще недостатньо

послідовні та логічні. Психологічні дослідження показують, що школярі цієї вікової групи здатні до самостійної творчої роботи, проте в переважній більшості випадків їх мовленнєва діяльність носить “наслідувальний”, репродуктивний характер [1].

Завдання вчителя полягає у доборі навчально-методичного комплексу, який відповідає вимогам програми, принципам навчання у початковій школі, віковим особливостям учнів, містить різноманітні види діяльності, спрямовані на розвиток пізнавального інтересу, формування комунікативних умінь, збагачення навчального та соціального досвіду молодших школярів

Аналіз спеціальної літератури, доповнений надбаннями позитивного педагогічного досвіду, переконує в тому, що початок раннього вивчення іноземної мови містить у собі вагомі психофізіологічні фактори для оволодіння молодшими школярами основами елементарної комунікативної компетенції.

До психофізичних факторів належать такі характеристики молодших школярів: нейрофізіологічне дозрівання мозку та пов'язані з цим гнучкість і пластичність механізмів говоріння, розвиток пам'яті, уваги, уяви, здатність до імітації, наслідування, висока сенситивність, відсутність упереджень, негативних стереотипів, довірливість і відкритість до зовнішніх впливів, готовність до навчання та зацікавленість у ньому, мотивація молодших школярів на досягнення успіху, довільність, продуктивність і стійкість пізнавальних процесів, готовність керувати поведінкою на основі прийнятого рішення, наміру.

Перевагою молодших школярів є потенційно великі можливості довготривалої пам'яті. Так, спостереження показують: за умови стимулювання властивої для цього віку ігрової або пізнавальної мотивації діти досить легко й міцно запам'ятовують не тільки окремі слова або словосполучення, але й мовні кліше, фрази, мікродіалоги, римівки, віршики, пісеньки.

Протягом тривалого часу, особливо у 60-70 роках, раннє шкільне навчання англійської мови базувалося значною мірою на імітації мовленнєвих зразків. Між тим дослідниками раннього навчання англійської мови

переконливо доведено, що імітація не є основним прийомом оволодіння англійською мовою в дитинстві. Більш вирішальну роль відіграють процеси мовних узагальнень і так звані металінгвістичні здібності, тобто здатність гнучко і на абстрактному рівні засвоювати мову, помічати її відмінності від явищ рідної мови, свідомо оперувати нею. Результати експериментів О. Негневицької [40, с. 19], дослідників США, Канади та інших країн свідчать про підвищення рівня розвитку вербального інтелекту сучасних дошкільнят. І цей фактор, на думку психологів, зокрема О. Леонтєва [33], є одним із важливих аргументів на користь запровадження іноземної мови у початковій школі.

Головними чинниками цього феномена молодшого шкільного віку вважають підвищення освітнього й матеріального рівня сучасного суспільства, розширення можливостей засобів масової інформації, появу ефективних інформаційних технологій, а також прискорення фізичного розвитку (тобто акселерацію) сучасних дітей, функціональні можливості яких відповідають тим, котрі 40-50 років тому були властиві особам, старшим на 1-2 роки.

Одне з головних психолого-дидактичних завдань початкової школи полягає у створенні ситуації соціального розвитку дитини (в термінології Л. Виготського). Важливу психологічну передумову соціалізації молодших школярів становлять їхні особистісні характеристики: безпосередність, довірлива підлеглисть авторитету вчителя, яскрава емоційність, реактивність, вразливість до новизни, естетичне ставлення до довкілля, допитливість, широта інтересів, сугестивність, розвинута уява. Брак життєвого досвіду, знань у дітей цього віку часто-густо компенсується бурхливим фантазуванням. Фантазія ж, як це доведено психологами і дидактами, прискорює творчий процес у десятки разів.

Нині внаслідок інформаційного вибуху пік здатності до творчої уяви, фантазії змістився до 6-10 років, і раннє шкільне навчання англійської мови співпадає з найсприятливішим періодом для розкриття творчого потенціалу особистості учня, для його соціалізації. Однак за умов загальноосвітньої школи

при виборі початку запровадження цього предмета слід вважати на весь комплекс психологічних факторів [26].

Звернемось до праць дослідників дитячої психології Л. Виготського, І. Зимньої, О. Леонтьєва, Д. Ельконіна, Ж. Піаже [20]. Аналіз їх досліджень вказує на наявність, прямої залежності успішності раннього вивчення англійської мови від рівня комунікативного розвитку дитини в рідній мові.

Поняття «комунікативний розвиток», за визначенням І. Зимньої [18], слід розглядати як складне багато аспектне явище, що включає: обсяг словника дитини її рідній мові; рівень засвоєння мовних правил; рівень володіння усними формами спілкування, показниками чого слугують уміння дитини свідомо будувати зв'язне висловлювання, адекватно реагувати на репліки співрозмовника, висловлювати своє ставлення до почутого; рівень володіння технікою читання, показником чого є теми читання; рівень сформованості навичок письма; рівень розвитку психічних функцій дитини: сталості уваги, сприйняття, запам'ятовування, чутливості фонематичного та інтонаційного слуху, обсягу слухової короткочасної і довготривалої пам'яті, функціонування механізмів мислення, втому числі й рефлексії (здатності до міркувань, аналізу класні їх думок, почуті); рівень сформованості пізнавальних інтересів; загальний кругозір учнів [18].

Комунікативний розвиток мови можна розглядати у загальному контексті соціалізації кожної дитини, тобто з точки зору сформованості вмінь спілкування з ровесниками, дорослими, а також з позиції загальної ситуації розвитку дитини. Рівень комунікативного розвитку дітей в рідній мові можна визначити за допомогою спеціальних прогностичних тестів. Головна функція цих тестів полягає в тому, щоб дати певний прогноз успішності у засвоєнні іноземної мови на основі визначення рівня оволодіння механізмами певного виду мовленнєвої діяльності а рідній мові. Наприклад, аудитивних механізмів, механізмів техніки читання та говоріння. Говоріння – це продуктивний вид МД, коли людина висловлює свої думки або передає чужі в усній формі. Діалогічна та

монологічна форми говоріння. Акт говоріння завжди має певну мету, мотив, в основі якого лежить потреба; предмет – думки того, хто говорить; продукт – висловлювання (діалог або монолог) і результат, який може виражатися у вербальній або невербальній реакції на висловлювання. Механізми говоріння: репродукція, комбінування, конструювання, прогнозування, дискурсивність. Говоріння завжди має бути вмотивованим, характеризується зверненістю та ситуативністю, є емоційно забарвленим.

Монолог – це безпосередньо спрямований до співрозмовника чи аудиторії організований вид усного мовлення, який передбачає висловлювання 1 особи. Це може бути опис, розповідь і роздум.

Методологію цього підходу зумовлює обґрунтоване психологами положення про правомірність вивчення характеру функціонування психічних процесів на матеріалі будь-якої знакової системи. Багаторічний досвід проведення прогностичних тестів на початку вивчення учнями англійської мови свідчить про те, що найбільш адекватно відображують сформованість механізми: комунікативного розвитку дитини 6-8 років в усному мовленні рідною мовою такі об'єкти тестування:

- комунікативна виразність мовлення як показник сформованості фонематичного та інтонаційного слуху;
- ритм як компонент мовленнєвого слуху;
- довготривала пам'ять;
- обсяг слухової короткочасної пам'яті, тобто здатність утримувати основну інформацію упродовж процесу слухання;
- якість слухової мовленнєвої уваги;
- уміння свідомо будувати або відтворювати зв'язне висловлювання рідною мовою на основі прослуханої інформації.

Узагальнення результатів прогностичного тестування механізмів усного мовлення, здійснюваного вітчизняними дослідниками в різні роки (О. Коломінова 1995 [15]; А. Загорський 1996 [34]; М. Львов 1985, вказують на достатній рівень комунікативного розвитку дітей 6-8 років у рідній мові. При

цьому зафіксовано, що діти цього віку активно прагнуть до вивчення англійської мови.

Проаналізовані фактори підтверджують слушність запровадження англійської мови, починаючи з першого класу загальноосвітньої школи. У цьому віці у дітей краще розвинена пам'ять, особливо слухова короткочасна, здатність до імітації, наслідування, мислення й пізнавальні процеси, рефлексія, творча уява. В учнів першого класу сформувалися навички свідомого оперування мовою.

Інтелектуальні можливості учнів початкових класів створюють належне підґрунтя для сприйняття і засвоєння соціокультурної інформації, якою повинен бути насичений зміст навчання англійської мови, якщо воно дійсно спрямоване на оволодіння учнями міжкультурним іншомовним спілкуванням.

Свого часу психологами було переконливо доведено, що так зване «механічне заучування» є особливістю молодшого шкільного віку. Воно з'являється лише тоді, коли учні не оволоділи прийомами осмисленого запам'ятовування матеріалу.

Дослідне навчання показує: насичення предметного змісту уроку іноземної мови соціокультурною інформацією стимулює пізнавально-комунікативну мотивацію, активізуючи тим самим розумові здібності учнів, зокрема операції аналізу, синтезу, уявного планування, рефлексії. Активізація мислення посилює роботу уваги, пам'яті.

Важливим при цьому є й емоційний фактор, бо повноцінне формування соціокультурної компетенції школярів пов'язане за звичай із застосуванням автентичних матеріалів: елементів фольклору, аудіозаписів діалогів у виконанні зразкових дикторів, фрагментів автентичних мультфільмів тощо. В молодших класах досить широко використовують малі форми дитячого іншомовного фольклору: римівки, лічилки, скоромовки, пісеньки тощо. Ці «маленькі шедеври», за образним визначенням дослідників, є важливим компонентом дитячої субкультури країн, мова яка вивчається, її виразність і музичність завжди захоплює молодших школярів і викликає в них почуття великої

естетичної насолоди, а також почуття співпричетності до іншого народу, яке досягається без особливих зусиль [4].

Поясненням цього феномена є ще одна вікова особливість молодших школярів, помічена психологами й методистами: відсутність упереджень, негативних стереотипів щодо інших народів та їх країн. На відміну від дорослих і підлітків, діти внутрішньо схильні до міжкультурної комунікації. Психологічно вони готові виступати посередниками в руйнуванні культурних бар'єрів. З огляду на цей фактор впливає двоєдине завдання навчання іноземної мови в початкових класах: формувати культурну толерантність учнів і створювати адекватні умови для набуття ними певного рівня міжкультурної іншомовної компетенції.

Доцільність раннього навчання англійського етикету підтверджується даними експериментів американських дослідників, якими доведено, що діти дуже рано, починаючи з чотирьох років, здатні розрізняти соціолінгвістичні нюанси мовлення. При їх відтворенні в ході ситуативної взаємодії вони досягають: максимальної точності на фонологічному рівні, меншої – на лексичному і ще меншої – на морфолого-синтаксичному рівні.

З огляду на цей соціолінгвістичний фактор вагомості набувають наступні методичні і психологічні, завдання раннього шкільного навчання англійської мови: цілеспрямоване формування вимовної культури говоріння як однієї з важливих передумов свідомого використання мовленнєвої прагматики; застосування автентичних матеріалів; моделювання ситуацій, спроможних стимулювати комунікативну мотивацію учнів та адекватне використання ними засвоєних мовних засобів у ході ситуативної взаємодії.

У сучасних підручниках, посібниках реалізуються різні засоби раннього шкільного навчання англійського спілкування, зокрема:

- моделювання життєвих ситуацій спілкування дітей з носіями мови, насамперед з їхніми іншомовними ровесниками;
- моделювання мовленнєвої взаємодії тварин, а також людей з тваринами в ситуаціях з казковим сюжетом [23].

Багаторічне спостереження вчителів-практиків, доповнене результатами дослідного навчання, показує: моделювання життєвих ситуації спілкування з носіями мови (іншомовними ровесниками, їхніми батьками, вчителями, представниками побутової сфери тощо) має значний потенціал для забезпечення адекватного засвоєння соціокультурної інформації, передусім етикету; для зіставлення дітьми своїх інтересів, поглядів, потреб, уподобань тощо з такими ж особистісними проявами іншомовних ровесників у стандартних ситуаціях, що моделюються; для створення соціальної ситуації розвитку дитини, яка в реальному житті виникає у процесі її спілкування з дорослими і взаємодії з ровесниками, в якій виховується, розвивається і змінюється сама дитина та її самооцінка, що стає більш обґрунтованою, рефлексивною, диференційованою, завдяки чому дитина починає усвідомлювати власне «я», свої інтереси, мотиви поведінки тощо.

Отже, в підрозділі розглянуто основні психофізіологічні фактори учнів початкової школи, які сприяють збільшенню ефективності вивчення іноземної мови та їх вплив на формування комунікативної компетенції, розвиток пам'яті, уваги та уваги в молодших класах.

1.3. Методичнодидактичні фактори початкового ступеня навчання

Методичнодидактичні фактори – це можливість інтенсифікувати навчальний процес. По-перше, тут діє, крім пізнавальної мотивації, власне комунікативна. Учень прагне заговорити, навчитися читати, писати на новій для нього мові. По-друге, він добре переносить тренувальну роботу, охоче включається в гру, а ігрові прийоми створюють резерви для збільшення обсягу матеріалу та дій з ним [31, с. 217].

Значний інтерес учнів цього ступеня викликає використання у навчанні улюблених літературних персонажів, зокрема казкових. Ігрові ситуативні вправи з участю таких персонажів оживляють урок, викликають в учнів бажання спілкуватися з ними. Важко переоцінити роль зорової та слухової

наочності на даному ступені. Правильне та доцільне її використання значно активізує роботу учнів на уроці. Найбільш широко застосовуються малюнки, аплікації, предмети, макети, діапозитиви, схеми, таблиці, роздавальний матеріал у вигляді карток, фонограми різних типів. Аудіо-візуальні засоби навчання є також ефективними. Стимулюючим фактором активності є вдале застосування та поєднання різних прийомів роботи. Найпоширенішими для даного ступеня є хорова, фронтальна та парна робота, використання віршів, пісень, інсценівок і таких прийомів навчання, які потребують рухової діяльності учнів.

Методико-дидактичні фактори охоплюють систему навчання з усіх предметів і на всіх рівнях навчальної діяльності. По ширині охоплення досліджуваної дійсності виділяють загальну і приватну дидактики. Предметом дослідження першої є процес навчання разом з його закономірностями і принципами, умовами та факторами, які його породжують, формами, в яких він організований і протікає, результатами, до яких він приводить. Приватні дидактики називаються методиками викладання. Вони вивчають закономірності протікання процесу, зміст, форми і методи викладання навчальних предметів, у кожного з яких своя методика. Приватної, а точніше специфічної можна вважати і дидактику початкової школи, оскільки вона вивчає загальні питання навчання, але з особливостями, характерними для дітей молодшого шкільного віку [26].

Однією з двох головних складових цілісного педагогічного процесу є навчання (навчальний процес). По своїй складності він, можливо, поступається тільки вихованню та розвитку. Дати повне і всебічне визначення його дуже важко, оскільки він включає велику кількість різноманітних зв'язків і відносин, безліч чинників різного порядку і різної природи.

Сутність процесу навчання як спільної діяльності становить єдність викладання і навчання. В сучасному розумінні для навчання характерні:

- двосторонній характер;
- спільна діяльність вчителів та учнів;

- керівництво з боку вчителя;
- планомірна організація і управління;
- цілісність і єдність;
- відповідність закономірностям вікового розвитку учнів;
- управління їх розвитком і вихованням.

Навчання, як відомо, здійснюється у вигляді окремих відрізків (циклів), послідовність яких складає методико-дидактичний процес. Зазвичай закінчений відрізок навчання займає один урок. Для досягнення мети на ньому вчитель і учні проходять через послідовні етапи спільної діяльності. У старих книгах написано, що вчитель веде учнів по шляху пізнання через окремі етапи. Говорилося так тому, що в традиційних методико-дидактичних факторах головну роль відводилась вчителю, а не учню. У зв'язку з цим докладно з'ясовувалися питання, що і як має робити педагог, щоб ясно і дохідливо викласти нові знання, як повинен управляти процесом навчання, перевіряти і контролювати якість навчання. Сучасна методико-дидактика в центр ставить діяльність учня. Роль учителя виявляється в тому, що він, враховуючи особливості предмета, конкретні умови навчання, вік учнів, йде по шляху пізнання разом з ними, враховуючи їх активність і самостійність [35].

Основні етапи розвитку цього процесу такі:

- пробудження жаги до пізнання нового (мотивація);
- актуалізація чуттєвого досвіду школярів, тобто пригадування вже відомих учням знань, на які спиратимуться при вивченні нового;
- повторення знань, отриманих на попередніх уроках (повторення пройденого);
- запровадження нової задачі (проблеми), обґрунтування її важливості та необхідності вивчення;
- засвоєння нових знань, формування нових умінь;
- вдосконалення вивченого (закріплення, застосування на практиці);
- встановлення зв'язків вивчених знань (систематизація);
- орієнтація у подальшому розвитку та зміцненні знань, підготовка до

виконання домашніх завдань.

На кожному етапі у вчителя та учнів свої завдання, але мета і діяльність – загальна. У вчителя – управління, в учнів – вчення: засвоєння знань, умінь, способів діяльності та їх практичне застосування [25].

Методико-дидактика початкової освіти складає основу для всебічного розвитку учнів, формування їх мислення, пізнавальних інтересів, підготовки до продовження освіти і майбутньої трудової діяльності. Будучи засобом втілення в життя цілей навчання (освіти), зміст відображає як поточні, так і перспективні потреби суспільства, складових його людей. Саме потреби особисті та громадські найбільшою мірою направляють формування змісту. Воно створюється складно і суперечливо, бо несе на собі відбиток пріоритетів багатьох людей і груп. Свої погляди на те, яким має бути зміст освіти в молодшій школі, мають всі - від батьків і самих учнів до міністрів і академіків. Тому формування змісту найчастіше відбувається на основі взаємних угод [31, с. 217].

Серед причин, найбільшою мірою обумовлюють формування змісту початкового навчання, виділяються: цілі освіти; соціальні та наукові досягнення; суспільні потреби; особисті потреби; педагогічні можливості.

Потреби (громадські та особисті) є пріоритетним чинником формування змісту. На нинішньому етапі освіта має стати основою створення нової демократичної держави, культурного та духовного відродження, епохальних перетворень у всіх сферах людської діяльності, становлення демократичного суспільства та ринкових відносин, підвищення рівня розвитку вітчизняної науки і техніки до кращих світових стандартів. Повинна бути вирішена проблема, як найкращим чином з'єднати громадські та особистісні інтереси, як, не послаблюючи орієнтації на задоволення суспільних потреб, зробити освіту особистісно значущим і необхідним для кожного.

Можливості регулюють рівень оснащення педагогічного процесу, його матеріально-технічні та економічні ресурси. Є й обмеження вікового характеру. Запам'ятати дитина може дуже багато, і чим молодше, тим більше і швидше;

інша справа – осмислити, зрозуміти, свідомо засвоїти все це він може тільки на певному рівні розвитку.

Вимоги до змісту навчання в початковій школі визначаються державною стратегією. У ній простежуються два аспекти - національний і загальнолюдський. У державних документах визначено загальні основи формування змісту шкільної освіти: гуманізація, інтеграція, диференціація, спрямованість на всебічний розвиток особистості та формування громадянина, наукова і практична значущість, відповідність складності освіти віковим можливостям, широке застосування нових інформаційних технологій.

Особлива увага приділяється гуманізації змісту навчання. Шкільну науку учні тепер засвоюють разом з знаннями про людину, її життя, що веде до формування гуманістичного типу мислення, оптимістичних поглядів на проблеми життя і виживання, розуміння сенсу життя.

Розробка змісту ґрунтується на державному стандарті загальної середньої освіти. Державний стандарт відображає суспільний ідеал освіти, відповідальний його реальним можливостям. З одного боку, він визначає суспільні гарантії на отримання освіти певного рівня і якості, гарантії щодо освітніх послуг, які держава зобов'язується надавати безкоштовно всім, хто бажає отримати середню освіту. З іншого – визначає вимоги до тих, хто претендує на документ про певний рівень освіти.

Зміст освіти може змінюватися залежно від типу школи, регіональних та інших особливостей. Існують різні підручники для загальних шкіл, спеціалізованих, гімназій тощо. Враховується рівень готовності дітей до школи. Зокрема, для обдарованих і тих, кому навчання дається важко, потрібні різні навчальні програми і підручники, але з обов'язковим збереженням інваріантної частини. Диференціація проявляється і у звуженні або розширенні інформаційної частини, зміні темпу засвоєння, способів подачі матеріалу.

Крім зовнішньої (на рівні змісту предметів і різних способів організації їх засвоєння) використовується диференціація внутрішня. Вона припускає диференціювання змісту навчального матеріалу для учнів з різною підготовкою

в межах теми чи розділу і дає можливість більш сильним учням вивчати навчальний матеріал швидше, що стимулює їх розвиток, а більш слабким полегшує засвоєння програмного мінімуму. Зміст повинен бути підібрано так, щоб вчителі мали можливість індивідуалізувати свою навчально-виховну роботу з урахуванням інтересів і здібностей учнів [26, с. 223]. Зміст навчального процесу може мати різну структуру викладу, де окремі знання або їх елементи (кроки, порції) поєднуються між собою різним чином. Найбільш поширеними є лінійна, концентрична, спіральна і змішана структури.

При лінійній окремі частини навчального матеріалу утворюють безперервну послідовність тісно пов'язаних між собою ланок, опрацьовують за час шкільного навчання, як правило, тільки один раз. Концентрична структура припускає повернення до досліджуваних знань. Один і той же питання повторюється кілька разів, причому його зміст поступово розширюється, збагачується новими відомостями, зв'язками і залежностями. На перших щаблях навчання даються елементарні уявлення, які в міру накопичення знань і зростання пізнавальних можливостей поглиблюються і розширюються.

Характерною особливістю спіральної структури викладу є те, що учні, не втрачаючи з поля зору вихідну проблему, поступово розширюють коло пов'язаних з нею знань. У цій структурі немає перерв, характерних для концентричної, немає і одноразовості у вивченні знань, яка відрізняє лінійну структуру [26, с. 225].

У цьому розділі здійснено аналіз вітчизняних та зарубіжних педагогічних та методичних досліджень щодо специфіки навчання англійського мовного говоріння в третьому класі спеціалізованої школи, розглянуті методико-дидактичні фактори, що сприяють удосконаленню мовних здібностей в процесі спілкування, набуттю мовного досвіду та відчуттю мови. Розглядаються різні структури навчання для поліпшення засвоєння матеріалу учнями початкових класів. Виявлено протиріччя в освітньому процесі початкової школи, що полягають у тому, що вчителі не завжди встигають за прогресом учнів в оволодінні ними інформаційно-комунікаційними

технологіями.

Описані в розділі психологічні особливості навчання іноземної мови учнів початкової школи та методичнодидактичні фактори початкового ступеня навчання дозволяють привернути увагу до того, що разом із соціальними змінами і науковим прогресом відбуваються значні зміни особистості молодшого школяра.

ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ

У розділі, що присвячений проблематиці навчання англійської мови у третьому класі спеціалізованої школи, було з'ясовано, що організація навчального процесу та використання різних методів навчання відіграють ключову роль в успішному опануванні учнями мовного матеріалу. Зокрема особливо важливим для педагога є урахування вікових і психологічним особливостям учнів початкових класів, які безпосередньо впливають на ефективність навчального процесу та рівень опанування матеріалу дітьми. Крім того, методично-дидактичні фактори початкового ступеня навчання мають бути також осмислені педагогом перед безпосереднім введенням нового освітнього матеріалу.

Результати дослідження свідчать про те, що ефективне навчання вимагає вдосконалення підходів до організації навчального процесу, урахування індивідуальних потреб учнів та використання різноманітних методів і структур навчання. Важливо враховувати як зовнішні, так і внутрішні фактори, які впливають на засвоєння навчального матеріалу та розвиток учнів.

Представлена робота також акцентує на потребі у підготовці вчителів до викликів, що постають у сучасному освітньому середовищі. Вчителі повинні бути готові до індивідуалізації навчального процесу та застосування різних методів навчання для забезпечення успішності кожного учня.

Отже, висновки дослідження підкреслюють необхідність постійного вдосконалення навчального процесу та активного застосування інноваційних підходів у навчанні, щоб забезпечити якісну та ефективну освіту для здобувачів освіти.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СПОНТАННОГО ГОВОРІННЯ УЧНІВ 3 КЛАСУ

2.1. Мета, завдання та зміст навчання іноземної мови у початковій школі

Відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти (2009), програми з іноземної мови для загальноосвітніх навчальних закладів, вітчизняного та зарубіжного досвіду, практична мета навчання іноземних мов молодших школярів полягає в опануванні ними мовленнєвих умінь на рівні, достатньому для здійснення спілкування іноземною мовою у чотирьох видах мовленнєвої діяльності – аудіюванні, говорінні, читанні та письмі – в типових ситуаціях. Оволодіння учнями таким спілкуванням передбачає формування у них комунікативної компетенції, яка реалізується з допомогою мовленнєвих умінь, розвинутих на основі мовних, лінгвокраїнознавчих і країнознавчих знань та навичок мовлення [31, с. 218].

У методиці були спроби співвідносити специфічне у навчанні іноземних мов із загальною спрямованістю всієї системи шкільної освіти на формування особистості школяра. Протягом десятиліть у вітчизняній методиці розроблялася ідея комплексної реалізації практичних, освітніх і розвиваючих завдань навчання. Поставивши на перше місце практичний аспект як специфіку навчального предмета. Наслідком такого «нерівноправного» поділу цільовим компонентам часто є надмірна гонитва за стійкими мовними навичками й уміннями на противагу розвиваючим, освітнім і виховним аспектам навчання. У вітчизняній методиці були спроби реалізувати рівноправне становище всіх аспектів процесу навчання, виховання, освіти та розвитку особистості учня, при цьому в якості мети навчання висувається іншомовна культура, тобто все те, що здатний принести процес оволодіння ІМ у навчальному, пізнавальному,

розвиваючому та виховному аспектах [27].

У вітчизняній методиці виділяють чотири компоненти цілі навчання іноземної мови:

- практична (навчання комунікації, спілкуванню);
- освітня (збільшення кругозору);
- розвивальна (розвиток психічних функцій - увага, пам'ять, логічне мислення);
- виховна (виховується повага до мови, людей, традицій, працьовитість).

Практичне завдання навчання іноземної мови молодших школярів полягає у формуванні таких умінь:

- на слух сприймати і розуміти мовлення вчителя, однокласників основний зміст простих навчальних та автентичних текстів (діалогів, віршів, малих форм дитячого фольклору), які побудовані на засвоєному мовному матеріалі і звучать у середньому темпі, а також з опорою на візуальну наочність і мовну кмітливість;
- брати участь у діалогічному спілкуванні: вести простий діалог етикетного характеру, діалог-розпитування, діалог – обмін думками в обмеженому колі типових ситуацій, у визначених комунікативних сферах; уміти використовувати у процесі спілкування невербальні засоби комунікації (жести, міміку). При цьому висловлювання кожного співрозмовника повинне містити 4-5 реплік, мовно правильно оформлених;
- коротко висловлюватись у межах відібраних для початкової школи тем; уміти робити короткі повідомлення про певні події і факти, передавати зміст прочитаного або прослуханого тексту, описувати явища та об'єкти, переконувати співрозмовника, висловлювати свої думки і ставлення до предмета мовлення. Монологічне висловлювання має відповідати вимогам повної, розгорнутої, завершеної думки. Варіативність мовних засобів може бути обмеженою, що компенсує застосування міміки, жестів. Обсяг висловлювань – 8 речень (наприкінці 3 кл.);
- читати вголос та про себе короткі (обсягом до 300 друкованих знаків) навчальні

і полегшені автентичні тексти, користуючись прийомами ознайомлювального та вивчаючого читання;

- фіксувати й передавати письмово елементарну інформацію, наприклад: оформити за зразком особистий лист, листівку-вітання; написати адресу, оголошення; описати предмет, особу, явище; зафіксувати на письмі (обсягом до 8 речень) почуту інформацію;
- правильно вимовляти й розрізняти на слух звуки, слова, слово-сполучення і речення іноземною мовою, дотримуючись інтонації основних типів речення;
- послуговуватися найуживанішою лексикою в межах тематики початкового рівня, засвоїти продуктивний та рецептивний лексичні мінімуми;
- сформувати уявлення щодо основних граматичних категорій мови, яку вивчають, розрізняти вивчену лексику і граматику під час читання та аудіювання і використовувати її в усному спілкуванні.

Рівень володіння іноземною мовою наприкінці 3 класу відповідає рівню А-1 згідно із «Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» [5].

Під час навчання іноземної мови молодших школярів вчитель повинен розв'язувати такі освітні завдання:

- розширювати загальний кругозір учнів: збагачувати духовний світ дитини, формувати знання про дитячу субкультуру країни, мову якої вивчають; ознайомлювати їх з інтересами зарубіжних ровесників, їх уподобаннями, потребами, характером діяльності (навчальної, ігрової, практичної, художньо-естетичної), особливостями шкільного життя, довкілля, ставлення до природи, тварин, характером взаємин у сім'ї, із дорослими; розкривати особливості національної ментальності і стереотипи поведінки юних носіїв мови у типових ситуаціях спілкування;
- вчити дітей спостерігати за явищами іноземної мови (фонетичними, лексичними, граматичними), виявляти відмінності між явищами іноземної і рідної мов;
- учити орієнтуватись у предметі, працювати з підручником, робочим зошитом,

звуковим супроводом до навчально-методичного комплексу, формувати автономію учня у навчальній діяльності.

Учитель також повинен розв'язувати такі розвивальні завдання навчального процесу з іноземної мови у початковій школі:

- виробляти здатність до мовних спостережень, виявлення мовних закономірностей; розвивати кмітливість (мовну, ситуативну, контекстуальну), вміння здійснювати перенесення у нову ситуацію на основі проблемно-пошукової діяльності;
- удосконалювати якість слухового сприймання інформації, розвивати фонематичний та інтонаційний слух учнів, слуховий самоконтроль, здатність до імітації;
- удосконалювати мовленнєву реакцію, готовність до участі в спілкуванні, вміння самостійно планувати мовленнєві вчинки (дії) і співвідносити їх цілі зі змістом, розвивати вміння логічно, послідовно викладати зміст прослуханого, прочитаного і побаченого;
- розвивати готовність і здатність до творчої іншомовної діяльності;
- розвивати в контексті організації іншомовної комунікативної діяльності позитивні емоції учнів, чуйність, сприйнятливність до краси, естетичні переживання.

Виховні завдання, які буде розв'язувати педагог у процесі навчання іноземної мови молодших школярів, такі:

- виховувати розуміння важливості оволодіння іноземною мовою і потреби користуватися нею як засобом спілкування;
- прищеплювати почуття поваги до народу – носія іноземної мови та до національної культури країни, мову якої вивчають;
- сприяти соціалізації дитини, встановленню контактів із ровесниками, дорослими; формувати в учня бачення самого себе у взаємодії та взаємозалежності з іншими у процесі активної мовленнєвої діяльності у парах, малих групах, командах, шеренгах, що рухаються, тощо;
- виховувати морально-етичні норми поведінки;

- заохочувати працьовитість, охайність у виконанні завдань;
- прищеплювати спостережливість, допитливість, волю, наполегливість у подоланні труднощів.

Мета і завдання зумовлюють зміст навчання іноземної мови учнів початкової школи, який відображено у навчальних програмах, підручниках, посібниках, дидактичних матеріалах для самостійної роботи. Ефективність навчального процесу безпосередньо залежить від розуміння вчителем того, чого необхідно навчати, які знання, уміння, навички мають бути в учня. Отже, зміст навчання – це те, що входить до діяльності вчителя, навчальної діяльності учня, а також навчальний матеріал та процес засвоєння [26, с. 138].

Тематика і комунікативні ситуації, у межах яких здійснюється усне та письмове спілкування молодших школярів, мають відповідати програмі, інтересам та потребам дітей, бути особистісно значущими та сприяти їх творчій ініціативі і самостійності. Вдало підібрані ситуації на елементарному мовному матеріалі формують культуру спілкування, основи позитивного ставлення до народу та країни, мову яких вивчають. Уже на цьому етапі навчання слід розвивати, повагу до співрозмовника, здатність підтримувати розмову, обстоювати власну думку.

Розвиток комунікативних умінь потребує знання мовних засобів спілкування. Тому у програмі передбачено вивчення основ іноземної мови (фонетика, лексика, граматики) та ознайомлення із засобами застосування знань у мовленні. Учителю слід розуміти продуктивний та рецептивний рівні володіння мовою та відповідно організовувати навчальну діяльність учнів. Цілеспрямована робота над мовним матеріалом виробляє та розвиває вміння слухати і розуміти, говорити, читати і писати, дає змогу поступово формувати розуміння мови як системи. Діяльність учнів у процесі вивчення мови адаптує до умов шкільного життя та формує організаційні, інтелектуальні й комунікативні вміння.

Основною метою навчання ІМ є формування комунікативної компетенції, тобто тут вже не розмежовується мета на загальноосвітні, практичні, виховні і

розвиваючі цілі. Саме комплексний підхід до реалізації цих цілей дозволив авторам виділити кілька її складових: лінгвістична компетенція, соціолінгвістична компетенція, соціокультурна компетенція, стратегічна компетенція, дискурсивна компетенція, соціальна компетенція.

Лінгвістична компетенція передбачає оволодіння певним колом формальних знань і відповідних навичок, пов'язаних з різними аспектами мови: лексикою, фонетикою, граматиною.

Соціолінгвістична компетенція це здатність здійснювати вибір мовних форм, використовувати їх і перетворювати відповідно до контексту.

Соціокультурна компетенція передбачає не просто діалог на рівні індивідуумів, але й готовність та здатність до ведення діалогу культур. Діалог культур передбачає знання власної культури та культури країни або країн, що вивчається.

Стратегічна і дискурсивна компетенції передбачає формування певних навичок та вміння організації мови, вміння вибудовувати її логічно, послідовно і переконливо, ставити завдання і досягати поставленої мети.

Соціальна компетенція передбачає готовність і бажання взаємодіяти з іншими, впевненість у собі, а також уміння поставити себе на місце іншого і здатність впоратися зі сформованою ситуацією [22] .

Особистісно-орієнтований підхід, що ставить в центр навчально-виховного процесу особистість учня, врахування його здібностей, можливостей та схильностей, передбачає особливий акцент на соціо-культурній складовій іншомовної комунікативної компетенції. Це має забезпечити культурознавчу спрямованість навчання, залучення школярів до культури країни / країн, що вивчається, краще усвідомлення культури своєї власної країни, вміння її уявити засобами іноземної мови, включення школярів в діалог культур.

Отже, всі складові мети навчання ІМ взаємопов'язані один з одним. Мета навчання – розвиток здатності до міжкультурної комунікації - інтегративна за своєю суттю, вважає Ю. Пасов [37] . Недооцінка, так само як і гіпертрофія, одного з компонентів неминуче призведе до негативних наслідків, що негативно

позначиться на якості оволодіння учнями ІМ як засобом міжкультурного спілкування.

Завдання освіти повинен вирішувати методично грамотний вчитель, який володіє сучасними технологіями навчання іноземної мови, знаючий психолого-педагогічні особливості учнів молодшого шкільного віку. Починаючи з 1-го класу дуже важливо, щоб процеси виховання і розвитку учнів йшли в руслі сучасних методик.

Молодший шкільний вік є найбільш сприятливим для засвоєння іноземної мови. Враховуючи сензитивний період для дитини до сприйняття і відтворення мови, в ранньому віці можна розвинути і зберегти гнучкість мовного апарату для формування та вдосконалення мовної здатності людини протягом всього його життя. Пластичність природного механізму засвоєння мови дітьми раннього віку, природна допитливість відсутність сталої системи цінності і установок, імітаційні здібності, відсутність психологічного бар'єру боязні у використанні іноземної мови як засобу спілкування сприяють ефективному вирішенню завдань, що стоять перед навчальним предметом «Іноземна мова». Творчі завдання школярі виконують в ігровій формі, що сприяє становленню їх здібностей і створює сприятливий психологічний клімат. Граючи, діти легко засвоюють складні поняття, і вивчення іноземної мови перетворюється на яскраве захоплююче заняття [1].

Саме в цей період в учнів закладається фундамент мовних та мовленнєвих здібностей, необхідних для подальшого вивчення іноземної мови як засобу міжкультурного спілкування, що є основною метою навчання ІМ в школі. Початкова школа перша сходинка в реалізації основної мети навчального предмета «Іноземна мова», тут закладаються основи комунікативної компетенції.

Зміст навчання - сукупність того, що учні повинні засвоїти, щоб якість і рівень їх володіння мовою відповідали завданням даного навчального закладу [33].

Зміст навчання іноземних мов у початковій школі реалізує його основні

цілі, спрямовані на розвиток у школярів культури спілкування в процесі формування всіх компонентів іншомовної комунікативної компетенції. Ці компетенції припускають формування лінгвістичних навичок (лексичних, фонетичних та граматичних), так їх нормативне використання в усній і письмовій мові. Пропоновані теми, тексти, проблеми, мовні завдання орієнтовані на формування різних видів мовленнєвої діяльності (говоріння, читання, аудіювання, письма), розвиток соціокультурних навичок і вмінь, що забезпечує використання іноземних мов як засобу спілкування, освіти та самоосвіти, інструменту співробітництва та взаємодії в сучасному світі.

Зміст і структура шкільного курсу з ІМ визначаються:

- комунікативними цілями і завданнями шкільного курсу з ІМ;
- варіативністю змісту навчання ІМ у різних типах шкіл, при вивченні першого та наступних ІЯ;
- кількістю навчального часу, відведеного на вивчення ІМ;
- віковими особливостями школярів на кожному з етапів навчання ІМ;
- міждисциплінарними зв'язками з іншими предметами, у тому числі з рідною і державною мовами.

Якщо мета являє собою багатоаспектну освіту, то і зміст, за допомогою якого відбувається досягнення цієї мети, не може бути не багатокомпонентним. Зміст розглядається не як статична, а як постійно розвиваюча категорія, в якій відбивається як предметний аспект, так і процесуальний. Перший аспект співвідноситься, як правило, з різноманітними знаннями, залучає в процес навчання навчального предмету. Другий аспект – це власне навички та вміння використовувати придбані знання з метою здійснення усної або письмової комунікації. Дані компоненти (знання, навички та вміння) найбільш часто зустрічаються у різних авторів. У той же час в теорії навчання іноземним мовам до теперішнього часу немає єдиної точки зору на проблему компонентного складу змісту навчання іноземних мов.

Г. Рогова виділяє 3 компонента змісту навчання: лінгвістичний, психологічний, методологічний [19].

Лінгвістичний компонент змісту навчання іноземної мови передбачає відбір необхідного матеріалу: мовного (лексичного, граматичного, фонетичного); мовленнєвого; соціокультурного.

В основі критеріїв відбору матеріалу лежать такі чинники:

- передбачуваний контекст діяльності учнів, їх реальні запити, інтереси і потреби;
- вік;
- загальний рівень освіченості;
- рівень володіння мовою.

Психологічний компонент змісту навчання іноземних мов покликаний визначити ті навички й уміння, які повинні бути сформовані в процесі навчання на даному конкретному етапі і застосовуватись до даних конкретних умов.

Сутність методологічного компонента змісту навчання зводиться до того, що в процес навчання вчитель не тільки пояснює новий матеріал і організовує його правильну відпрацювання, а й пропонує своїм учням певні алгоритми виконання завдань, навчає їх базовим прийомам самостійної роботи, а в разі необхідності постачає їх пам'ятками щодо раціональних виконань тих чи інших завдань або видів робіт.

Оскільки навчання іноземної мови передбачає формування необхідної комунікативної і соціокультурної компетенції, то в поняття методологічного компонента змісту навчання різним аспектам мови і видам мовної діяльності входить навчання різним прийомам роботи з лексикою, граматиною, фонетикою, різними типами словників і довідників, а також прийомам роботи з текстом.

Найбільш поширена серед методистів (І. Бім, І. Лернер, Ю. Пасов, Н. Гальскова [22] та інші) точка зору на зміст навчання іноземних мов базується на загально-педагогічному трактуванні цієї категорії, що передбачає у своєму складі знання про світ, досвід творчої діяльності, а також досвід емоційного ставлення до об'єктів дійсності, що знаходяться в процесі навчання.

Відповідно до цієї точки зору, зміст навчання включає в себе такі основні компоненти:

- сфери комунікативної діяльності, теми, ситуації та програми їх розгортання, комунікативні та соціальні ролі, мовні дії і мовленнєвий матеріал (тексти, мовні зразки тощо);
- мовний матеріал, правила його оформлення і навички оперування ними;
- комплекс спеціальних (мовних) умінь, що характеризують рівень практичного оволодіння іноземною мовою як засобом спілкування, у тому числі в інтеркультурних ситуаціях;
- систему знань національно-культурних особливостей і реалій країни досліджуваної мови, мінімум етикетно-узуальних форм мовлення та вміння користуватися ними в різних сферах мовного спілкування;
- навчальні й адаптивні вміння, раціональні прийоми розумової праці, щоб забезпечити культуру засвоєння мови в навчальних умовах і культуру спілкування з її носіями.

Тож учитель ІМ, який працює в початковій школі, зважаючи на вік та рівень психологічного розвитку дітей у 3 класі, має постійно дбати про адаптацію змісту навчального матеріалу до мовного та мовленнєвого рівня дітей певної групи чи класу.

2.2. Етапи презентації та тренування мовного та мовленнєвого матеріалу на уроках англійської мови у третьому класі

Забезпечити ефективність навчального процесу неможливо без застосування науковообґрунтованих методів, прийомів та форм навчання. Традиційні для процесу навчання іноземної мови методи-способи (демонстрація, пояснення та організація вправління) є характерними і для початкової школи. Однак вікові та психологічні особливості молодших школярів, дидактичні умови процесу навчання в початковій школі вимагають від учителя особливої уваги до умов використання цих методів та прийомів навчання [40].

Так, слабкість довільної регуляції поведінки та уваги дитини вимагає від учителя на етапі презентації мовного чи мовленнєвого матеріалу застосувати такі прийоми, які б стимулювали сприйняття, осмислення та проговорювання мовних одиниць, усвідомлення учнями варіантів оперування ними. Існують різні способи демонстрації матеріалу: усно, письмово, з допомогою засобів наочності, з елементами театралізації.

Пояснення як метод навчання має на меті розкрити сутність мовного явища чи мовленнєвої дії, виокремити характерні ознаки, стимулювати розумову активність учнів. Воно, як правило, є коментарем чи інструктажем. Викладаючи новий матеріал, учитель повинен спостерігати, чи всі учні зрозуміли його, ставити запитання, просити їх повторити наведений зразок.

Переходячи до етапу тренування, слід перевірити розуміння учнями алгоритму дій, скоригувати їх у разі неточності виконання. Працюючи фронтально, варто звернути увагу на окремих учнів, надати їм змогу проговорити матеріал чи виконати дії під керівництвом учителя. Робота учнів у парах уможливує приговорювання та прослуховування кожного з учасників процесу під час спостереження за стилем виконання дії. Це сприяє формуванню спостережливості, критичності та саморефлексії навчальних дій. Роль учителя на цьому етапі – стежити за дотриманням умов діяльності, звертаючи увагу на окремі пари та корегуючи їх діяльність.

Наступним етапом роботи над матеріалом є його інтеграція в уже наявний мовленнєвий досвід учнів через залучення до ігрової комунікації, розумово-мовленнєвих видів діяльності, прослуховування сюжетних історій, драматизації, виготовлення малюнків, іграшок, предметів, написання письмових робіт [31].

Суттєву роль у процесі навчання іноземних мов у початковій школі відіграють дидактичні ігри – різновид пізнавальних, спеціально створених дорослими чи успадкованих від попередніх поколінь ігор, що використовують у навчальному процесі під безпосереднім керівництвом педагога (які можна застосовувати на різних етапах уроку):

- ознайомлення з лексичними одиницями («Що це може бути?», «Запам'ятай

- слово», «Фантастичні історії»);
- закріплення лексичних одиниць («Крок – слово», «істівне – неістівне», «Знайди предмет», «Пофантазуй і намалюй»);
 - розвиток усного мовлення («Склади оповідання і проілюструй його», «Снігова куля», «Хто це?», «Хованки», «Відгадай професію», «Дванадцять місяців»);
 - звуковий аналіз слів («Назви слова з певним звуком», «Підійдіть, звуки», «Голосний – приголосний»);
 - засвоєння букв і транскрипції звуків («Знайди пари букв», «Знайди зашифроване слово», «Почни з останньої букви», «Назви слова на певний звук»);
 - читання відомих слів («Зачаровані картки», «Знищені букви», «Склади слово», «Продовж склад», «Анаграми»);
 - оволодіння правилами читання («Знайди слова-друзі», «Чи є такий звук?»);
 - удосконалення навичок читання («Карти», «Прочитай зашифроване повідомлення», «Знайди помилку», «Пошкоджений лист», «Кросвордів малюнках»);
 - формування та розвиток навичок письма («З'єднай крапки та прочитай літери», «Знайди заховані літери та напиши з них слова») [23].

У сучасній школі все ширше використовуються мультимедійні технології для презентації нового матеріалу, організації вправ, ігор, змагань. Діти дуже добре сприймають такі види роботи, і вміють користуватися мишкою замість крейди і дошки. Залучення мультимедійних засобів навчання дозволяє дітям вправлятися у використанні інтернет технологій на практиці, що підвищує інтерес до вивчення іанглійської мови.

Інтернет володіє великими інформаційними можливостями і не менш вражаючими послугами. Він створює унікальну можливість користування автентичними текстами, прослуховування аудіотекстів і спілкування з носіями іноземної мови, тобто він пропонує увійти в природне іншомовне комунікативне середовище. Учні можуть брати участь в тестуванні, у вікторинах, конкурсах, олімпіадах, що проводяться по мережі Інтернет, брати

участь в чатах, відеоконференціях та інше. Оскільки навчати мовленнєвої діяльності можна лише у живому спілкуванні, то логічним буде для цього мати партнера. Комп'ютерні телекомунікації дають можливість встановити живий діалог (усний чи письмовий) з партнером-носієм іноземної мови. [6, с.7-8]. Це є найкращим способом для вивчення англійської мови у позаурочний час учнів.

Однією з основних вимог, що пред'являються до вивчення іноземної мови з використанням Інтернет-ресурсів, є інтерактивність. Інтерактивність - це "об'єднання, координація і взаємодоповнення зусиль комунікативної мети і результату мовними засобами".

. Навчаючи мови, Інтернет допомагає у формуванні вмінь і навичок розмовної мови, а також у вивченні лексики і граматики, забезпечуючи справжню зацікавленість і, отже, ефективність. Інтерактивність не просто створює реальні ситуації з життя, але й змушує учнів адекватно реагувати на них за допомогою іноземної мови.

Можливості імплементації Інтернет-контенту надзвичайно великі. Глобальна мережа Інтернет створює умови учням та вчителям для отримання будь-якої інформації з різних частин світу: країнознавчий матеріал; новини з життя молоді й країн; відомих людей усього світу; доступ до статей, газет, журналів, книг, аудіо- та відеоматеріалів різного характеру.

На даному етапі в методиці викладання іноземних мов ще недостатньо широко досліджені та описані шляхи використання всесвітньої мережі Інтернет у навчальному процесі.

У наш час освітні послуги мають бути не тільки якісними, але й сучасними та привабливими для потенційного споживача. Можливості використання Інтернет-контенту під час навчання можуть суттєво підвищити якість проведення занять та засвоєння знань. Викладання іноземних мов повинно відповідати вимогам часу, базуватися на останніх досягненнях і прогресивних здобутках науки та техніки. Освоєння методів та навичок роботи з Інтернет-ресурсами надасть учителю можливість покращити навчальний процес, урізноманітнити, осучаснити методи та прийоми викладання, підвищити

мотивацію до вивчення предмета. Для учнів це можливість брати участь у тестуванні, конкурсах, вікторинах, олімпіадах, які проводяться в мережі Інтернет, листуватися з однолітками з різних країн, брати участь в чатах, відеоконференціях, отримувати доступ до друкованої інформації, аудіо- та відеоматеріалів [8].

Учні вже давно використовують Інтернет для реалізації власних потреб, які, на жаль, рідко співпадають із навчальним процесом. Наше завдання показати можливості використання глобальної мережі для розв'язання навчальних задач, полегшення процесу навчання та засвоєння знань.

Використання Інтернету значною мірою розширить спектр реальних комунікативних ситуацій, підвищить мотивацію, дозволить застосовувати набуті знання, уміння, навички, мовні уміння для вирішення реальних комунікативних задач. Але для багатьох учителів відкритим залишається питання способів та шляхів використання подібних ресурсів, їх пошуку та обробки відповідно до рівня, інтересів учнів, а також вимог програми та освітнього стандарту.

Використання кібернетичного простору (cyberspace) у навчальних цілях є новим напрямком загальної дидактики й методики, так як ці зміни торкаються всіх сторін навчально-виховного процесу, починаючи від вибору прийомів, методів, стилю роботи, закінчуючи змінами вимог до проведення уроку, академічного рівня учнів [28].

У процесі навчання вагоме значення мають рольові ігри – різновид дидактичної гри, що поєднує ознаки ігрової та навчальної діяльності, під час якої діти програють соціальні та міжособистісні ролі, реалізуючи при цьому вербальні та невербальні засоби спілкування, що уможливають оптимальне використання фронтальних, групових, парних та індивідуальних форм діяльності на уроці та у позакласній роботі. Проте на різних етапах навчання іноземної мови слід використовувати різні види рольових ігор [30].

Так, у 3 класі учням пропонують ігри, що потребують від них перетворення у казкових персонажів (драматизації, ляльковий театр,

пальчиковий театр, театр тіней).

2.3. Методи формування навичок спонтанного англомовного говоріння учнів третього класу спеціалізованих шкіл

“Метод” означає шлях до поставленої мети. В широкому смислі метод означає систему навчання: прямий, аудіо-лінгвальний, комунікативний та ін. У вузькому смислі – спосіб упорядкованої діяльності вчителя та учня на шляху до поставленої цілі, спосіб, що забезпечує взаємодію учня і вчителя.

Стратегія навчання іноземних мов в Україні слугує підґрунтям для розробки конкретних методів навчання іноземних мов, яка має такі загальні принципи:

- гуманістична перспектива вивчення мов (сприйняття основної світової цінності – миру, сприяння міжнародному взаєморозумінню, розвиток наукового, культурного та освітнього потенціалу людини);
- постійне мовне самовдосконалення (здійснення права кожної людини на освіту передбачає вивчення мов протягом усього життя);
- мова є найкращим інструментом для комунікації та інтелектуального розвитку людини;
- голістичний підхід до викладання мов, що сприяє цілісному розумінню індивіда, етносу, культур.

Саме ці принципи визначають стратегію освіти в галузі викладання іноземних мов у навчальних закладах України. Український Держстандарт з іноземних мов ґрунтується на існуючих євростандартах та Рекомендаціях Ради Європи щодо рівнів володіння англійською мовою і враховує структуру ступеневої середньої та вищої освіти в нашій країні, реальні можливості розробки нових навчальних планів, програм і підручників, матеріальне забезпечення навчальних закладів, рівень підготовки педагогічних кадрів у вищій школі та студентський контингент.

Відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти (2003), навчання іноземної мови, спираючись на загальнодидактичні принципи,

відрізняється тим, що **головною метою тут виступає не накопичення знань**, як це має місце у навчанні інших дисциплін, а **“оволодіння учнями діяльністю іншомовного спілкування”** [5].

Шкільна програма, ґрунтуючись на результатах сучасних психолого-педагогічних та методичних досліджень, які розглядають навчання іноземних мов як процес особистісного розвитку учня в контексті формування його комунікативної компетенції, вимагає оновлення методичних принципів навчання та наповнення їх новим змістом. Методичні принципи навчання іноземних мов, дослідженню яких присвятили наукові роботи В.А.Бухбіндер, Н.О.Єспіхіна, М.В.Ляховицький, С.Ю.Ніколаєва, Н.О.Бражник, С.В.Гапонова, Т.І.Олійник, Л.А.Сажко, Н.К.Склярєнко та ін., включали принципи:

- комунікативності;
- домінуючої ролі вправ;
- взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності;
- урахування рідної мови [5].

У новій програмі, створення якої є результатом наукових досліджень П.О.Бєха, Л.В.Біркун Л.В.Калініної, О.О.Акулової, І.В.Самойлюкевич та ін., як окремі виділено принципи:

- інтерактивності;
- інтеграції;
- мовленнєво-мисленнєвої активності;
- контекстуалізації;
- домінуючої ролі безперекладної семантизації.

При цьому в основу точки зору авторів покладено концепцію Ю. Пассова, який розглядає побудову навчання іноземної мови як модель процесу реальної комунікації. Така модель має зберігати всі суттєві риси об'єкта, що моделюється. Це означає, що комунікативні ситуації, які використовуються у навчанні іноземної мови, мають моделювати типові ситуації реального життя у відповідній сфері спілкування.

У 3 класі робота учнів має спрямовуватись на ведення діалогу (продавець

– покупець, лікар – відвідувач, вчитель – учень, гість із країни, мову якої вивчають – українець). У 3 класі у процесі рольової гри варто обговорювати певні проблеми та моделювати ситуації обговорення, круглого столу, зустрічі («До нас їдуть гості з Великої Британії», «Подорож до друзів», «Готуємось до святкування Різдва»).

Ефективним підходом до організації процесу навчання іноземних мов у початковій школі є використання казкових сюжетів. Ознайомлюючись із казкою, дитина охоче занурюється у світ її героїв, жваво переймається сюжетними колізіями твору. Казка задовольняє потреби дітей у небуденності, пробуджує фантазію, емоційно зацікавлює. З лінгвістичного погляду казки є невичерпним джерелом різноманітного мовного матеріалу. Послугуючись казковими сюжетами, учитель активізує уяву учнів, моделює ситуації спілкування в різних умовах (будинок, палац, ліс, берег моря, літо, зима тощо) [26].

Для опрацювання матеріалу казок слід застосовувати методичну технологію подвійного введення (Double Entry Technique). Вона полягає у тому, що на одному із занять учитель вводить до навчального процесу казку як розповідь, а на наступних розглядає з учнями її епізоди, зосереджуючись на потрібному для вивчення мовному матеріалі.

Під час першого введення діти ознайомлюються з головними героями казки, необхідним лексичним матеріалом. Далі вчитель розповідає казку у спрощеному варіанті, вживаючи лексичний і граматичний матеріали, відомі учням. Він доповнює свою розповідь рухами, жестами, мімікою, змінами голосу та інтонації, загострюючи увагу на найважливіших епізодах. Після прослуховування вчитель обговорює казку з учнями. Розділившись на групи чи пари, вони описують героїв казки, визначають послідовність подій, вживаючи активну лексику, заповнюють пропуски в друкованому варіанті казки. Так можна організувати говоріння, читання та письмо.

На наступному занятті відбувається друге введення, коли вчитель повертається до казки з метою опрацювання певного матеріалу, наприклад звуків, вживання прийменників, займенників, тематичної лексики тощо.

Поступово діти мають вивчити текст казки, проговорити його, драматизувати, виконати ролі персонажів. Краще підготовленим учням можна запропонувати підготувати власний варіант казки та ознайомитися з варіантами, які приготували інші учні. Враховуючи яскраву уяву дітей, їх творчість, учитель використовує ситуацію для розвитку навичок та умінь аудіювання, говоріння, читання та письма.

Застосовуючи казкові сюжети, педагог повинен підбирати персонажі з яскравою індивідуальністю (мавпочка Анфіска – пустунка, Вінні-Пух – розгублений, неуважний, але добрий, Незнайко – багато не знає, але хоче навчитися); складаючи сюжети, об'єднувати героїв різних казок чи героїв однієї казки (книги), враховувати характери героїв, використовувати наочність тощо.

На різних етапах уроку можна також обігрувати навчальні завдання. Так, фонетичну зарядку проведе мавпочка Анфіска: вона дражнитиме дітей (звуки [i], [d]), гарчатиме, як собачка (звук [г]), прибиратиме кімнату (звуки [t], [d]), гаситиме свічку (звук [w]). Казкові герої Карандашта Незнайко тренуватимуть лексику разом з учнями. Mr. Question ставитиме запитання, а учні допомагатимуть Незнайці згадати літери, написати слово, вивчити нову букву, нові слова. Карлсон, який весь час щось плутає, засвоюватиме правила поведінки: Don't sit on the lamp; Don't sleep under the bed тощо [26].

Особливістю дітей молодшого шкільного віку є повна довіра до дорослих. Визнаючи авторитет учителя, діти беззастережно сприймають його оцінки за успіхи в різних видах діяльності, що сприяє формуванню самооцінки. Тому контрольню-регулятивний та оцінювальню-результативний компоненти процесу навчання також потребують особливої уваги з боку вчителя.

Для учня важливим є відчуття того, що результати його навчально-пізнавальної діяльності позитивно оцінені дорослими та однокласниками. У разі невдачі він потребує осмислення ситуації як такої, яку можливо та необхідно подолати. На початковому етапі навчання іноземної мови процес може відбуватися без виставляння оцінок за підвищеної уваги до стимулюючих оцінок. Тому слід наголошувати на позитивному досягненні у формуванні

мовленнєвих умінь та навичок, шукати шляхи подолання недоліків. Учитель має постійно демонструвати задоволення від правильних відповідей учнів, заохочувати їх старанність, наполегливість, прагнення самостійно долати перешкоди. Важливо створити атмосферу, щоб учні бачили позитивні результати навчання, а не відставання. Цей підхід потребує від педагога заохочення їх діяльності: заохочувальні призи, кольорові картки, іграшки, бали, привітання піснею, віршем тощо [19].

Шляхи впровадження нових методичних принципів навчання іноземних мов передбачають докорінну зміну традиційних вимог до заняття з іноземної мови: відмову від переказу готових текстів, заучування граматичних правил та перекладу і перехід до навчання студентів іншомовного спілкування спочатку в рамках виучуваної теми, а згодом – на міжтематичному рівні, що наближає навчальне спілкування до реального. Впровадження інтерактивних методів навчальної діяльності – робота в парах, динамічних групах, використання проектної методики, інформаційно-комунікаційних технологій, кейс-методу тощо – також сприятимуть втіленню в навчальний процес сучасних методичних принципів навчання ІМ.

Глибина сприймання і засвоєння електронної інформації значно підвищується, коли перегляду передують здійснений викладачем короткий вступ, завдання якого – підготувати учнів до її сприймання, підсилити їхній інтерес до навчання.

Роль використання інформаційних технологій у забезпеченні свідомого й міцного засвоєння знань полягає у тому, що яскраві образи, зміст і специфічна форма викладу викликають певне емоційне ставлення, підсилюють пізнавальний інтерес до навчальної теми, тому зміст поданої інформації учні сприймають досить швидко. Проте достатньо повно сприймається переважно невелика за обсягом інформація. Щоб підготувати учнів до сприймання не тільки яскравого, а й складного за змістом матеріалу, треба систематично виробляти у них навички доволіно зосереджувати увагу і знаходити істотне. Щоб спостерігати явища і об'єкти на дисплеї або сприймати звукову

інформацію, не досить лише бачити і чути, а важливо чітко з'ясувати, що і як спостерігати, на чому зосередити увагу, вміти виділяти певні сторони в об'єктах спостережень. Важливо, щоб учні коментували наслідки спостережень або прослухування, відтворювали зміст комп'ютерної інформації, активізували розумову діяльність, вміли самостійно сформулювати правильні висновки й узагальнення. Чим більший обсяг нової інформації, чим складніша вона за змістом, тим тривалішою має бути підготовка учнів до сприймання і детальнішою настанова викладача.

Прийнятий у нашій методиці комунікативний підхід до навчання ІМ зумовлює вибір цілей, згідно з якими визначаються принципи, зміст, методи, прийоми та засоби навчання.

Початкова школа передбачає ретельно підготовлену, особливу форму проведення занять, що зумовлено слабкими довільними процесами дитини і тісним зв'язком навчальної діяльності з іншими видами діяльності молодших школярів.

Важливу роль у процесі навчання іноземних мов відіграють засоби навчання, основними з яких є такі: програма, підручник, книга для вчителя, робочий зошит. До допоміжних засобів навчання належать: аудіо- та відеоматеріали, комп'ютерні програми, плакати, картки, схеми. Також використовують книги, словники, журнали, відеофільми іноземними мовами, автентичні зразки іноземного мовлення (вірші, пісні, джазові наспіви, ситуативні мікродіалоги, ритмізовані казки, оповідання у виконанні носіїв мови).

Завдання вчителя полягає у доборі навчально-методичного комплексу, який відповідає вимогам програми, принципам навчання у початковій школі, віковим особливостям учнів, містить різноманітні види діяльності, спрямовані на розвиток пізнавального інтересу, формування комунікативних умінь, збагачення навчального та соціального досвіду молодших школярів.

Висновки до другого розділу

У другому розділі ми докладно розглянули сучасні методичні принципи навчання іноземних мов у початковій школі, які базуються на комунікативному підході та акцентують увагу на розвитку мовленнєвої компетенції учнів. Використання казкових сюжетів та методичної технології подвійного введення сприяє поглибленню засвоєння мовного матеріалу та розвитку мовленнєвих навичок.

Інформаційні технології відіграють значну роль у навчанні, сприяючи підвищенню інтересу учнів та забезпеченню доступу до різноманітних навчальних ресурсів. Створення позитивної атмосфери, заохочення до самовдосконалення та використання різноманітних методів оцінювання сприяють успішному навчанню мов.

Застосування різноманітних засобів навчання, таких як аудіо- та відеоматеріали, комп'ютерні програми, допомагає розширити спектр пізнавальних можливостей учнів та забезпечити їхнє ефективне навчання.

Отже, ефективне вивчення іноземних мов у початковій школі вимагає комплексного підходу, який враховує індивідуальні особливості учнів, використання різноманітних методів та технологій, а також створення сприятливої навчальної атмосфери. Такий підхід сприяє успішному засвоєнню мовного матеріалу та розвитку комунікативних навичок учнів.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ 3 КЛАСУ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СПОНТАННОГО ГОВОРІННЯ

3.1. Система вправ для формування спонтанного говоріння

Одним із ключових компонентів будь-якого навчання є система вправ для формування навичок та вмінь, що входять до складу відповідної діяльності. Навчання іноземної мови учнів третього класу спирається на методичний принцип домінуючої ролі вправ. Сформувати мовленнєві навички та вміння можна через багаторазове здійснення відповідної операції, тобто за допомогою вправ – спеціально організованого виконання окремих операцій, дій з метою оволодіння ними або їх удосконалення. Структура вправи містить:

- завдання-інструкцію, в якій зазначено, що повинні зробити студенти;
- зразок виконання (факультативний компонент);
- матеріал вправи;
- ключ для самоконтролю (факультативний компонент).

Система вправ для навчання будь-якої діяльності має враховувати, по-перше, структуру діяльності взагалі, і, по-друге, специфіку цієї конкретної діяльності. Тож у найбільш загальному вигляді система вправ, як і будь-яка інша діяльність, ґрунтується на операціях навичкового рівня, та на діях, що належать до рівня умінь. Формування мовленнєвої компетенції з англійської мови передбачає поетапне формування компетенцій у читанні й розумінні нескладних текстів, мовленнєвої компетенції, тобто, вміння говорити, підтримувати бесіду на теми, передбачені програмою, сприймати мову на слух і адекватно реагувати на почуте, з дотриманням орфографічних норм, прийнятих у відповідних країнах. Породженню мовленнєвого висловлювання передуює виникнення не оформленої мовними знаками думки, яку визначає комунікативне завдання того, хто говорить. На наступних етапах відбувається добір мовних одиниць та оформлення висловлювання у внутрішньому і зовнішньому мовленні [3, с.121].

Як у процесі формування граматичних навичок, так і під час засвоєння нової лексики необхідно закріплення в пам'яті учня зв'язків між типом мовленнєвої ситуації, думкою і словами, потрібними для її оформлення. Для вільного вживання лексичної одиниці у різних ситуаціях спілкування використовуються вправи для формування та розвитку лексичних навичок говоріння. Це можуть бути рольові та ділові ігри, робота в парах чи групах, знаходження лексичних одиниць у тексті, перефраз, пояснення значення, відпрацювання в діалогічному та монологічному мовленні тощо.

1. Read

These are penguins. They have feathers, but they can't fly. Penguins can swim and dive. They can't walk very fast.

Рис. 1. Ілюстрація до завдання.

Giraffes can run fast. They can run at fifty kilometers an hour. They have very long tongues. Giraffes can touch their ears with their tongues!

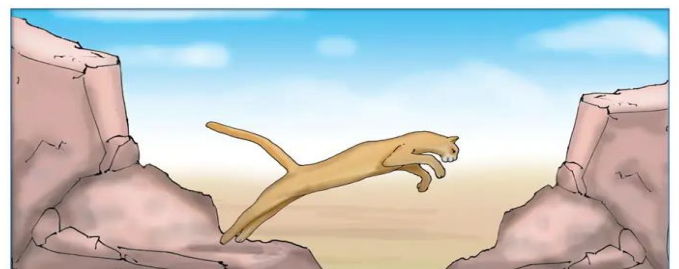
Рис. 2. Ілюстрація до завдання.

This is a sloth. It has three toes on each foot. Sloths can hang upside down from the trees. They can sleep and eat upside down.

Рис. 3. Ілюстрація до завдання.

Рис. 4. Ілюстрація до завдання.

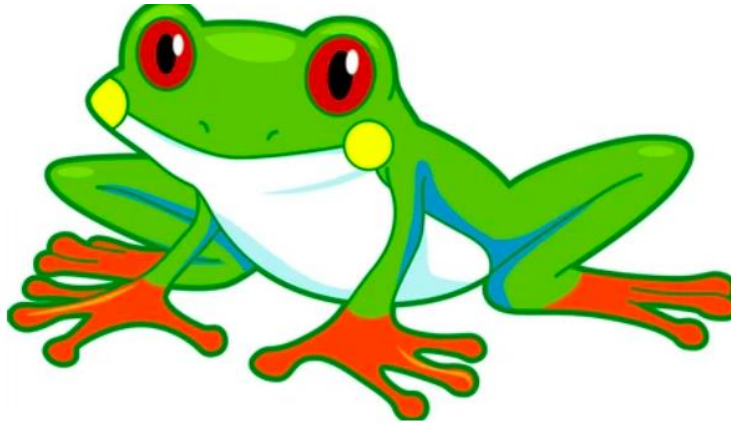
Mountain lions are fast and strong. They have large teeth and sharp claws. A mountain lion can jump from the ground to the top of a two-story house!

These are goats. They can eat almost anything - leaves, fruit, vegetables, litter, even clothes! They can climb mountains and can even climb trees.

Рис. 5. Ілюстрація до завдання.

This is a mountain lion. It can climb and run. It can jump too. Mountain lions can jump up five meters, and they can jump down eighteen meters!

Рис. 6. Ілюстрація до завдання.

This is a tree frog. Tree frogs can swim. They can climb too. They can climb trees.

2. True or false?

- Sloths can sleep upside-down.
- Penguins can fly.
- Giraffes can run at 150 kilometers an hour.
- Penguins can walk fast.
- Sloths can eat upside-down.
- Mountain lions can jump up eighteen metres.
- Goats can eat mountains.

3. Your quiz

Рис. 7. Ілюстрація до завдання.

- Can you swim?

Рис. 8. Ілюстрація до завдання.

- Can you run fast?

Рис. 9. Ілюстрація до завдання.

- Can you fly?

Рис. 10. Ілюстрація до завдання.

- Can you touch your ear with your tongue?

Рис. 11. Ілюстрація до завдання.

- Can you eat upside-down?

Рис. 12. Ілюстрація до завдання.

- Can you jump up five metres?

Рис. 13. Ілюстрація до завдання.

- Can you eat vegetables?

Рис. 14. Ілюстрація до завдання.

- Can you climb trees?

4. Say

- What do you want?(Mom)
- I want an omelette and chips, please.(1st child)

Рис. 15. Ілюстрація до завдання.

- I want a burger and beans, please.(2nd child)

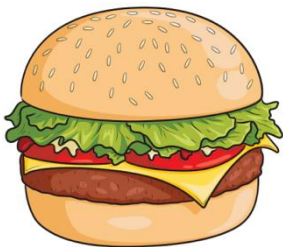

Рис. 16. Ілюстрація до завдання.

Рис. 17. Ілюстрація до завдання.

- Oh, I'm hungry! I want a pizza and chips and peas and beans, please!

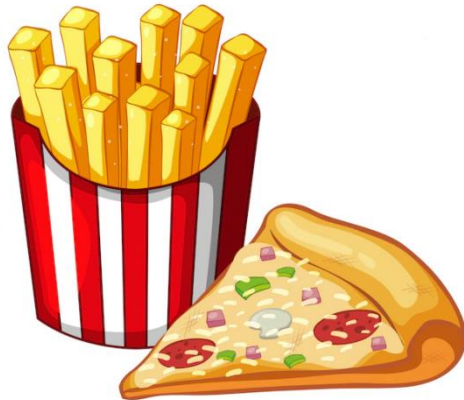

Рис. 18. Ілюстрація до завдання.

Рис. 19. Ілюстрація до завдання.

- This is delicious!(3rd child)
- Do you want an ice cream?(Mom)
- Oh, yes please! I want a chocolate ice cream!(1st child)

Рис. 20. Ілюстрація до завдання.

- I don't want a chocolate ice cream. I want a banana ice cream, please.(2nd child)
- And I want a chocolate and banana and pineapple ice cream, please!

Рис. 21. Ілюстрація до завдання.

- Mmm! This is great! Oh dear, I want to go home!(3rd child)

5. Ask and answer

- Does Robert want a pizza and chips? - Yes, he does.
- Does Sally want a banana? - No, she doesn't.
- Does Adam want a burger? - Yes, he does.
- Does Helen want pizza and chips? – No, she doesn't.

6. Sing

This is the way I brush my teeth, brush my teeth, brush my teeth.

Рис. 22. Ілюстрація до завдання.

This is the way I brush my teeth,
At seven o'clock in the morning.

This is the way I play with my friends
At three o'clock in the afternoon.

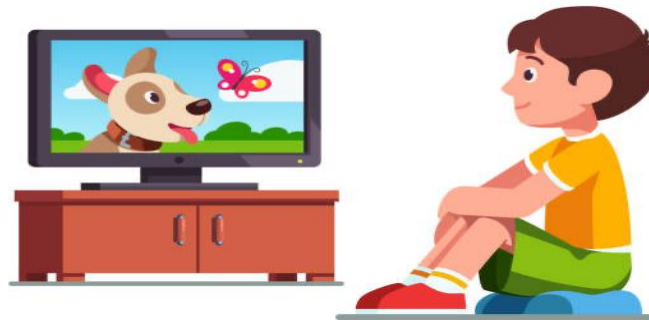

Рис. 23. Ілюстрація до завдання

This is the way I watch TV
At six o'clock in the evening.

Рис. 24. Ілюстрація до завдання

This is the way I go to bed
At eight o'clock at night.

7. Read and point

1 Steve feeds the penguins.	A. 8:15
2 Steve weighs the elephants.	B. 11:00
3 Steve feeds all the animals.	C. 11:30
4 Steve drives to the zoo.	D. 4:00

- 5 Steve goes home. E. 4:30
 6 Steve talks to school children. F. 5:45
 7 Steve feeds the penguins again. G. 8:30

8. **Ask and answer**

- Does Steve drive to the zoo at quarter past ten? – No, he doesn't.
- Does he feed the penguins at four o'clock? – Yes, _____.
- Does Steve talk to school children at half past eight? – No, _____.
- Does Steve weighs the elephants at half past four? – Yes, _____.

9. **Write a small summary about your daily schedule.**

For example:

Quarter past seven – get up

Half past seven – have a shower

Eight o'clock – put on my clothes

Quarter to nine – go to school

1. **Sing**

Look at her, look at him,
 Look at them.
 They're my friends.
 Look at us, playing in the snow.

Рис. 25. Ілюстрація до завдання

All friends together.
I like her, I like him,
I like them.
They're my friends.
Look at us, playing in the snow.
All friends together.
I play with her, I play with him,
I play with them.
They're my friends.
Look at us, playing in the snow.
All friends together.

1. **Sing**

I'm at the zoo,

Рис. 26. Ілюстрація до завдання

Looking at a snake.

Рис. 27. Ілюстрація до завдання
I'm at the restaurant,

Рис. 28. Ілюстрація до завдання
Eating a cake.

Рис. 29. Ілюстрація до завдання
I'm at the toyshop,

Рис. 30. Ілюстрація до завдання
Buying a balloon.

Рис. 31. Ілюстрація до завдання
We're all having fun this afternoon!
I'm at the station, Getting on a train.

Рис. 32. Ілюстрація до завдання

Рис. 33. Ілюстрація до завдання
I'm at the toyshop, buying a plane.

Рис. 34. Ілюстрація до завдання
I'm at the cinema,
Watching a cartoon.
We're all having fun this afternoon!

2. **Read and say**

Beach

Shop

Cinema

Station

Hospital

Swimming pool

Market

Zoo

Museum

Restaurant

Park

3. **Finish the sentences using the words from task 10.**

- You see old things _____
- You play in the sea _____
- You buy fruit and vegetables _____
- You get on a train _____
- You swim _____
- You see animals _____
- You eat food _____
- You play with your kite _____
- You buy new things _____
- You watch cartoons _____
- You see the doctor _____

Виконання вправ супроводжується роботою над картинками, наведеними в підручнику, які діти можуть розфарбовувати.

3.2. Розробка підготовчих та тренувальних вправ для формування навичок спонтанного англомовного говоріння

Під підготовчими вправами ми розуміємо певні завдання на рівні фрази чи словосполучення. Тренувальними вважаємо вправи, що складаються з окремих речень чи зв'язного тексту. Послідовне виконання підготовчих і тренувальних вправ важливе для напрацювання відповідних навичок. Багаторазове повторення лексичних одиниць у різних сполученнях сприяє активізації

МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК ТА РОЗВИТКУ НЕПІДГОТОВЛЕНОГО ГОВОРІННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.

14. **Read**

London is the capital city of Britain. Over six million people live in London. In London there are lots of shops and restaurants and cinemas and museums.

There's a big clock called Big Ben.

There are lots of parks too. And there's a zoo. It's in Regent's Park. There isn't a beach in London. There's a river called the river Thames, and there are lots of bridges. This is Tower Bridge.

There are palaces too. The Queen lives in Buckingham Palace.

There are six big stations and lots of small stations. And there's an underground railway. It's the longest in the world. There are big red buses too.

1. **Read a letter. Write your own letter to schoolchildren from another country.**

Benfield Primary School

Market Street

Sydney

Dear penfriends,

We're a Class 4 at Benfield Primary School. Our school is in Sydney. It is near the ocean. There is a big bridge in our town. Here is a photo of it.

Our school is small. There are 140 pupils in our school. Our school uniform is blue and red. Our teacher's name is Mr. Ryan. There are 13 girls and 15 boys in our class. Our favourite lessons are writing and sports.

We want to be your penfriends. Please, write to us again.

Best wishes from Class 4.

2. **Say**

- Let's go to the museum.
- Yes. That's a good idea!
- Where's the museum, Mum?
- It's in Green Street. It's next to the bookshop.
- Let's look at the map.
- Look. Walk along the Market Street. Turn left into Green Street. The museum's in Green Street. It's on the right.
- Thanks, Mum! Bye!
- Goodbye. Have a good time!

17. Sing

My kite's old, Your kite's new.
 My bike's red, Your bike's blue.
 My ball's green, Your ball's white.
 But it doesn't matter, It's all right,
 Because we can sing this song together!
 My house is big, Your house is small.
 My tree's short, Your tree's tall.
 My tree's got apples, Your tree's got pears.
 But it doesn't matter, We don't care,
 Because we can sing this song together!

3. Read the shopping list and finish the dialogue using presented words

Shopping List:

- A bottle of lemonade Рис.

35. Ілюстрація до завдання

- A jar of olives

Рис. 36. Ілюстрація до завдання

- A bag of rice

Рис. 37. Ілюстрація до завдання

- Six apples

- A can of cola

Рис. 37,38. Ілюстрація до завдання

- A carton of milk

Рис. 39. Ілюстрація до завдання

- A bar of chocolate

Рис. 40. Ілюстрація до завдання

- Hello.
- Hello, Sally. What do you want today?
- I want a bottle of lemonade, please.
- Here you are. A bottle of lemonade. Anything else?
- I want a jar of olives, please.
- Here you are. A jar of olives.
- And I want a bag of rice, please.
- Here you are. A bag of rice. Anything else?
- Yes, I want _____.

19. Read

Tomato and Olive Sandwich

one bread roll, some tomatoes, some olives

Cut open the bread roll.

Cut the tomatoes into slices.

Cut the olives into slices.

Put some tomato slices on the bread.

Put some olive slices on top.

Put the top of the bread roll on top.
Now eat your sandwich. It's delicious!

Banana and Chocolate Sandwich

one bread roll, some bananas, some chocolate

Cut open the bread roll.
Peel the bananas and cut them into slices.
Cut the chocolate into small pieces.
Put some banana slices on the bread.
Put some chocolate on top.
Put the top of the bread roll on top.
Now eat your sandwich. It's delicious!

4. Read

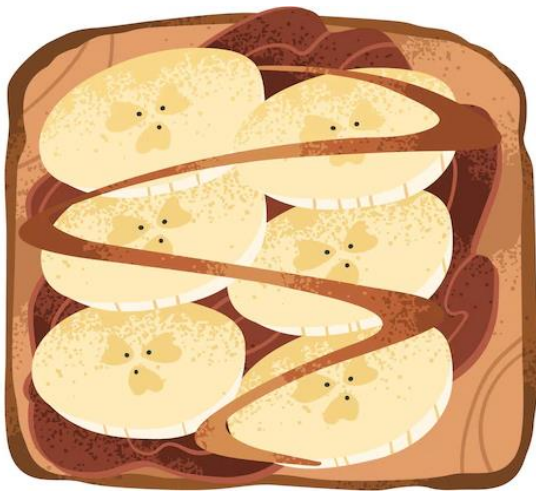

Рис. 41. Ілюстрація до завдання
I'm in Class 3. Today we're at school.
Yesterday we were at the museum.
There was a dinosaur. It was big and scary.
There was a video about dinosaurs too.
There were old clothes.
There was an old toyshop.
There were beautiful beads.

We want to go to the museum again. It was great!

5. Finish the sentences

Today Class 3 are _____

Yesterday, they were _____

There was big and scary _____

There was a _____

There were old _____

There was an _____

There were beautiful _____

6. Say

Last Monday I wasn't at school. I was at the cinema with Helen and Dad.

Last Tuesday I wasn't at school. I was at the swimming pool with friend Tim.

Last Wednesday I wasn't at school. I was at the market with Mum.

And I wasn't at school last Thursday.

Or last Friday.

Because we had one week's holiday! It was great!

7. True or False?

Last Week

Monday

Cinema with Helen and

Dad

Tuesday

Swimming pool with Tim

Wednesday

Market with Mum

Thursday

Park

Friday

Museum

Saturday

At home

Sunday

At home, in the garden

- Adam was at the cinema on Monday.
- He was at the park on Tuesday.

Рис. 42. Ілюстрація до завдання

- He was at the supermarket on Wednesday.
- He was at the museum on Friday.
- He was at the park on Thursday.
- He was in the garden on Friday.
- Adam and his friend were at the cinema on Tuesday.
- Adam and his mother were at the market on Wednesday.
- Adam and Helen and Dad were at the beach on Friday.

24. Read the text and finish the sentences below

Adam's at school. He's in the school garden. In March there were some frogs'

eggs in the school pond. In April, the eggs were tadpoles. The tadpoles had long tails. They had no legs. In May, the tadpoles were eight weeks old. They had back legs. In June, they had front legs and back legs. Now it's August, and they aren't tadpoles. They've got front legs and back legs. They haven't got tails. They're frogs. And Echo doesn't like them!

- The tadpoles had tails and two legs ____
- The frogs had four legs and no tails ____
- The tadpoles had long tails and no legs ____
- The tadpoles had short tails and four legs ____

25. Sing

When I was a tadpole,

First I had no legs.

Then I had two legs,

Then I had four legs.

Now I've got four legs, me - oh - my!

Now I've got four legs, and I can jump high!

When I was a tadpole,

First I had a long tail.

Then I had a short tail,

Then I had no tail.

Now I've got no tail, me - oh - my!

Now I've got no tail, and I can jump high!

8. Say

- Hello, Edward!
- Hello!
- Hello!
- We had a good day at school today, Edward.
- I had science in the morning. I weighted things. It was interesting.
- I had English in the morning. And at lunchtime I talked to my friend Sue.
- In the afternoon I played football. I kicked the ball near the window.
- I had art in the afternoon. I painted a circus picture.
- It was a great day Edward, Edward!
- Oh, he's asleep!
- Mum! We talked about school but Edward wasn't interested!
- No, he's asleep!
- Asleep? Oh, good. Thank you, Adam and Helen!

27. Read and Point

- Adam played football.

Рис. 43,44. Ілюстрація до завдання

- Helen painted a picture.

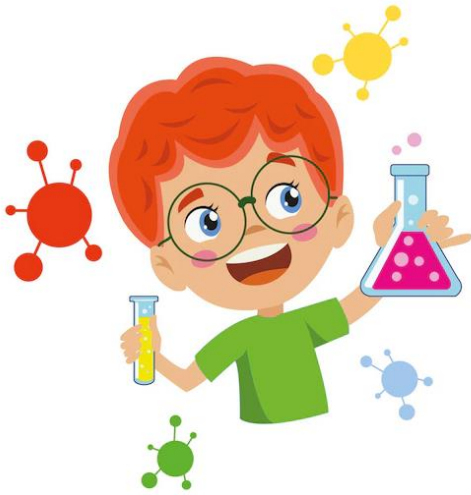

Рис. 45. Ілюстрація до завдання

- Adam had a science lesson.
- Helen had an English lesson.
- Adam and Helen talked about school

Рис. 46. Ілюстрація до завдання

- Helen talked to her friend.

28. Finish the sentences

- Helen talked to Sue _____
- Helen painted a picture _____
- Adam weighed things _____
- Adam played football _____
- Helen had an English lesson _____

29. Read

My name's Elsie Jackson. I'm eighty-nine years old. I was at school eighty years ago!

Every morning I helped my mother. I washed the baby. I brushed my brothers and sisters hair. We lived on a farm and sometimes I milked the cows. I didn't feed the hens. I didn't like them!

Then I walked to school. I walked eight kilometres to school. School started at eight o'clock. I learned reading and writing and maths. We didn't learn science. Sometimes, in the afternoon we sewed. And then I walked home with all my brothers and sisters.

In the evening, my mother and I cooked the dinner. We didn't watch TV. We played games or my mother played the piano.

9. Finish the sentences

- Elsie helped _____
- She washed _____
- She brushed _____
- She lived _____
- She milked _____
- She walked _____

- She learned _____
- She cooked _____
- She played _____
- She didn't feed _____
- She didn't like _____
- She didn't learn _____
- She didn't watch _____

31. Your Quiz (True or False?)

- Your mother lived on a farm.
- Your father walked to school.
- Your father milked the cows.
- Your grandmother learned English at school.
- Your grandfather watched TV.

Спілкуючись за допомогою сформованих навичок спонтанного говоріння в реальному мовному середовищі, яке забезпечує нам Інтернет, учні опиняються в справжніх життєвих ситуаціях. Задіяні у вирішенні широкого кола значущих, реалістичних, актуальних питань, школярі навчаються раптово й адекватно на них реагувати, що стимулює створення власних думок, а не маніпуляцію мовними формулами.

Висновки до третього розділу

У третьому розділі було розроблено систему вправ для формування спонтанного говоріння учнів початкових класів. Цей аспект мовного навчання є ключовим у розвитку комунікативних навичок та вмінь учнів.

Перш за все, виявлено, що система вправ для навчання говоріння має враховувати структуру діяльності та специфіку мовленнєвого процесу. Відомо, що такий комплекс вправ передбачатиме багаторазове здійснення відповідних операцій через спеціально організоване виконання окремих дій.

Важливим є також використання реального мовного середовища, зокрема Інтернету, для спілкування, що сприяє розвитку учнів у реальних життєвих ситуаціях та стимулює їх до створення власних думок та ідей.

Таким чином, вивчення системи вправ для спонтанного говоріння відкриває перед учнями можливість вільного висловлення думок та переконань, розвиває їх комунікативні навички та підготовлює до активного спілкування в сучасному світі.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено аналіз вітчизняних та зарубіжних педагогічних та методичних досліджень щодо специфіки навчання англomовного говоріння в третьому класі спеціалізованої школи, розглянуті методико-дидактичні фактори, що сприяють удосконаленню мовних здібностей у процесі спілкування, набуттю мовного досвіду та відчуттю мови. Розглядаються різні структури навчання для поліпшення засвоєння матеріалу учнями початкових класів. Виявлено протиріччя в освітньому процесі початкової школи, що полягають у тому, що вчителі не завжди встигають за прогресом учнів в оволодінні ними інформаційно-комунікаційними технологіями і недостатньо використовують на уроках можливості сучасних інтернет-ресурсів.

Спонтанне англomовне говоріння нами розглядається як уміння висловитися без прямого або непрямого спонукання з боку співрозмовника та передбачає уміння ініціативно (спонтанно) почати бесіду, а також уміння протиставити інформації співрозмовника свою власну. Навчання мовленнєвої діяльності відбувається поетапно:

- пізнавально-мотиваційний етап передбачає постановку завдання, стимулювання потреби та інтересу учнів до його виконання;

- виконавчий (основний) – охоплює підготовчі і власне виконавчі дії учнів;

- узагальнювальний – має на меті підсумовування, оцінювання діяльності учнів, ознайомлення їх з наступним завданням і заохочення, а також рефлексію щодо прогресу учнів.

Психологічні особливості навчання іноземної мови учнів початкової школи та методично-дидактичні фактори початкового ступеня навчання дозволяють привернути увагу до того, що разом із соціальними змінами і науковим прогресом відбуваються значні зміни особистості молодшого школяра. Це знаходить відображення у ставленні молодших школярів до вивчення

англійської мови, перевазі сприйняття нового матеріалу у поєднанні візуального й слухового каналів.

У роботі розглянуто мету, завдання та зміст навчання іноземної мови у початковій школі, висвітлено етапи презентації та тренування мовного та мовленнєвого матеріалу на уроках англійської мови у третьому класі спеціалізованої школи, детально описано методи формування навичок спонтанного англомовного говоріння учнів 3 класу спеціалізованих шкіл.

Автором виявлено специфіку та розроблено комплекс підготовчих та тренувальних вправ для формування навичок англомовного спонтанного говоріння учнів третього класу спеціалізованих шкіл.

Поставлені завдання дослідження виконано: здійснено теоретичний аналіз загально-педагогічних та методичних досліджень з теми роботи; виявлено вікові та психологічні особливості школярів третього класу, що впливають на процес навчання спонтанного говоріння іноземною мовою; розроблено комплекс підготовчих та тренувальних вправ для формування навичок англомовного спонтанного говоріння учнів третього класу спеціалізованих шкіл.

У ході роботи було розроблено комплекс вправ (зокрема 31 завдання) для формування навичок спонтанного говоріння англійською мовою для учнів третього класу спеціалізованих шкіл. Ці вправи використовувались під час педагогічної практики і дали позитивні результати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алла Богуш. Психологічна концепція егоцентричного мовлення Жанна Піаже: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/JwVgTn9X> [дата звернення: 18.12.2023].
2. Басіна А. Методика викладання іноземної мови в початковій школі. К.: Шкільний світ, (Бібліотечка «Шкільного світу»). 2007. С. 115.
3. В. Г. Редько. Конструювання змісту шкільних підручників з іноземних мов: теорія і практика. Київ. 2017: веб-сайт. URL: <https://core.ac.uk/reader/144470910> [дата звернення: 10.11.2023].
4. В. М. Поліщук. Вікова і педагогічна психологія. Суми. 2019: веб-сайт. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29700/1/V_Polishchuk_WPP_IL.pdf <https://cutt.ly/lwVgUMgR> [дата звернення: 8.11.2023].
5. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти. Ч. 3. Книга вчителя іноземної мови. Х.: Торсінг, 2005.
6. Закон України “Про освіту”. К. : Генеза. 1996. С. 36.
7. Захарченко А.О. Особливості організації навчання англійської мови на ранньому етапі. Англійська мова в початковій школі. 2008. №1. С. 8-10.
8. Індивідуальний підхід до вивчення іноземної мови. Житомир. 2015: веб-сайт. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/42974995.pdf> [дата звернення: 14.12.2023].
9. Коваленко О. М. Мова, мовлення та мовна діяльність. К. : Освіта. 2003. С. 369 .
10. Коваленко О. М. Психологічний розвиток дитини в шкільному віці. К., 1948. С. 275.
11. Ковальчук І. Я. Дидактичні засади методів навчання. К., 1981. С 298 с.
12. Коломинова О. О. Навчаємо дітей спілкуванню англійською мовою. *Іноземні мови*, 1995. № 3 – 4. С. 89 – 92.
13. Коломинова О. О. Робота над вимовною стороною спілкування в

- навчально-методичному комплекті для початкової школи “Англійська для молодших учнів”. *Іноземні мови*. 1996. №4. С. 48 – 51.
14. Коломинова О. О. Формування соціокультурної компетентності у молодших школярів. *Іноземні мови*. 1997. №3. С. 52 – 54.
 15. Коломінова О. О., Роман С. В. *Методологічні засади укладання програми підсумкового контролю навчальних досягнень учнів з англійської мови у початковій школі: веб-сайт*. URL: <https://is.gd/6msZvH> [дата звернення: 29.11.2023].
 16. Корнієнко О. М. Значення письма в навчанні іноземної мови. *Англійська мова та література*. 2008. №27. С. 2–3.
 17. Кравченко А. Р. *Мовлення та мислення*. К. : Видавництво Київського університету. 1975. С. 298.
 18. Л. С. Цоуфал. Психологічні передумови формування мовної особистості учнів основної школи: веб-сайт. URL: <https://is.gd/W7Zqfh> [дата звернення: 30.12.2023].
 19. Л.І.Морська, О.О.Паршикова, А.П. Максименко. *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика*. «Ленвіт». Київ. 2013: веб-сайт. URL: <https://11l.innk/0kTtV> [дата звернення: 19.10.2023].
 20. Лілія Кравчук. *Проблеми навчання іноземної мови в початковій школі: інноваційний контекст. Методика навчання учнів початкової школи: веб-сайт*. URL: <https://cutt.ly/VwVgAtPt> [дата звернення: 23.11.2023].
 21. Лобанова В. *Розвиток комунікативних навичок на уроках англійської мови*. Рідна школа. 2009. №6.
 22. *Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах*. «Академія». Київ. 2010: веб-сайт. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/427509.pdf [дата звернення: 2.12.2023].
 23. *Методика навчання ритму та інтонації англійської мови: веб-сайт*. URL: <https://studfile.net/preview/5512477/page:3/> [дата звернення: 11.11.2023].
 24. Мірошник І. В. *Методика формування англомовної граматичної*

- компетенції в учнів початкової загальноосвітньої школи : дис. канд. пед. наук : 13.00.02. Наук. кер. канд. пед. наук, доц. М. Л. Писанко, Мірошник Ірина Василівна. К. 2013. С. 439.
25. Н. В. Бурлаченко. Організація проблемного навчання у закладах вищої освіти України другої половини ХХ століття — початку ХХІ століття. Харків. 2021: веб-сайт. URL: <https://11l.ink/cxV8b> [дата звернення: 25.11.2023].
26. Ніколаєва С. Ю., О. Б. Бігич, Н. О. Бражник, С. В. Гапонова, Г. А. Гринюк, Т. І. Олійник, К. І. Онищенко, О. П. Петрашук, Л. А. Сажко. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ: Ленвіт. 1999.
27. Ніколаєва С.Ю. ВІД «Навчання іноземної мови» до «Міжкультурної іншомовної освіти». «Молодий вчений». 2017. : вебсайт. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/8/58.pdf> [дата звернення: 12.11.2023].
28. О. І. Плугатарьова. Використання Інтернет-контенту при вивченні іноземної мови. Методичний аспект: веб-сайт. URL: <https://11l.ink/TNnKf> [дата звернення: 5.11.2023].
29. О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін., за ред. О.М.Пехоти. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. К.: Видавництво А.С.К. 2003.
30. Олійник Т. І. Рольова гра у навчанні англійської мови. К.: Освіта. 1992. С. 127.
31. Панова Л. С., І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова, С. І. Потапенко, Г. С. Чекаль. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах. К.: Академія. 2010. С. 328.
32. Підручник/Кол.авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. К.:Ленвіт. 2002. С. 328.
33. Полонська Тамара Костянтинівна. Стратегії навчання іншомовного читання учнів молодшого шкільного віку: веб-сайт. URL: <https://11l.ink/SDJmL> [дата звернення: 3.11.2023].

34. Проблема формування комунікативної компетентності. Київ. 2009: веб-сайт. URL: <https://1ll.ink/6OEEf> [дата звернення: 13.11.2023].
35. С. В. Роман, О. О. Коломінова. Психо-дидактичні та методичні засади сучасного навчання іноземних мов у початковій школі. Навчання іноземних мов дошкільнят і молодших школярів: веб-сайт. URL: <http://surl.li/qlgjw> [дата звернення: 8.12.2023].
36. Т. В. Воробйова. Особливості організації навчальної діяльності дітей дошкільного і молодшого шкільного віку в процесі вивчення іноземної мови (психологічний та методичний аспекти): веб-сайт. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153576231.pdf> [дата звернення: 27.11.2023].
37. Т. П. Бесараб. Переваги комунікативного підходу при вивченні іноземних мов у ВНЗ: веб-сайт. URL: <https://lingvj.oa.edu.ua/articles/2015/n58/120.pdf> [дата звернення: 27.12.2023].
38. Теорії розвитку психіки дитини. Розвиток мотивів навчальної діяльності дитини: веб-сайт. URL: <https://studfile.net/preview/7162703/page:37/> [дата звернення: 10.12.2023].
39. Хеддінгтон, Т., & Мартін, Д. Вивчення викладання: Основні аспекти навчання англійської мови. Київ: Видавництво «Освіта». 2012.
40. Чекаль Г.С, Палій О.А., Потапенко С.І., Андрійко І.Ф. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх закладах. Київ. 2010: веб-сайт. URL: <https://1ll.ink/SiO3r> [дата звернення: 28.10.2023].
41. Черниш В.В. Засоби формування іншомовної комунікативної компетенції у діалогічному мовленні. Іноземні мови. 2011. № 3. С. 15 – 22.
42. Шишкова Г. Як збудити цікавість? Іноземні мови в навчальних закладах. 2011. №1.
43. Barrett, M. Intercultural competence. EWC Statement Series, 2. Oslo, Norway: European Wergeland Centre. 2012. P. 23-27.
44. Brown, H. Douglas. Language Assessment: Principles and Classroom Practices. London. 2003.
45. Brown, H. Douglas. Principles of Language Learning and Teaching. Pearson

- Education. 2007.
46. Bygate, M. Teaching Speaking. Cambridge University Press. 2015.
 47. Byram, M. Intercultural citizenship and foreign language education. Syn-Thèses, 2. 2009. P. 61–73.
 48. Celce-Murcia, M. Teaching English as a Second or Foreign Language. Heinle & Heinle Publishers. 2001.
 49. Chomsky N. Syntactic Structures. Berlin. 2002. P. 256.
 50. Cook, V. Second Language Learning and Language Teaching. Hodder Education. 2008.
 51. Corder, S. P. The significance of learners' errors. International Review of Applied Linguistics 5.1967. P. 160 ± 170.
 52. Crossan, M. M. Improvisation in action. Organization Science, 9(5).1998. 593–599.
 53. Crystal, D. English as a Global Language. Cambridge University Press. 2003.
 54. Ellis, R. Task-based Language Learning and Teaching. Oxford University Press. 2003.
 55. Ellis, R. Understanding Second Language Acquisition. Oxford University Press. 2015.
 56. Erik Erikson's 8 Stages Of Psychosocial Development, Saul Mcleod, PhD : веб-сайт. URL: <https://www.simplypsychology.org/erik-erikson.html>. [дата звернення: 12.12.2023].
 57. Harmer, J. The Practice of English language teaching (4th Ed.). Essex: Pearson Longman. 2007.
 58. Harmer, J. The Practice of English Language Teaching. Harlow. 2015. P. 464.
 59. Harmer, Jeremy. The Practice of English Language Teaching. Longman: Pearson Education. 2001.
 60. Hornbury, S. An A-Z of ELT. Macmillan Education. 2017
 61. Hugh Trappes-Lomax & Gibson Ferguson. Language in Language Teacher Education. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamin Publishing Co. 2002. P. 259.

62. Jaffe, J., and Feldstein, S. *Rhythms of Dialogue*, Academic Press, New York. 1970.
63. James, Michael. *Error in Language Learning and Use*. New York: Addison Wesley Longman. 1998.
64. Joanna Baker & Heather Westrup “How to teach large classes with few resources”. *The English Language Teacher’s Handbook*, London, New York. 2000.
65. Johnson, K. *Second Language Teaching and Learning*. Routledge. 2008.
66. Krashen S.D. *Second Language Acquisition and Second Language Learning*. - Oxford. 1988. P. 252.
67. Krashen, S. D. *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Pergamon Press. 1982.
68. Lado R. *Language Teaching: A Scientific Approach*. New York: McGraw Hill, 1964. P. 239.
69. Larsen-Freeman D. *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford. 2000. P. 280.
70. Larsen-Freeman, D. *Teaching and Principles: An Integrated Approach to Language Pedagogy*. Heinle ELT. 2002.
71. Larsen-Freeman, D. *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford University Press. 2016.
72. Larsen-Freeman, D., & Anderson, M. *Techniques & Principles in Language Teaching*. Oxford University Press. 2013.
73. Lightbown P.M., Spada N. *How Languages are Learned*. Oxford. 2006. P. 304.
74. Lightbown, P. M., & Spada, N. *How Languages are Learned (4th ed.)*. Oxford University Press. 2013.
75. Maley, A., Ur, P., & Duff, A. *Drama Techniques: A Resource Book of Communication Activities for Language Teachers (3rd ed.)*. Cambridge: Cambridge University Press. 2005.
76. McCarthy, M., McCarten, J., & Sandiford, H. *Touchstone (2nd ed.)*. Cambridge University Press. 2018.

77. Miller, J. F. Progress in Assessing, Describing, and Defining Child Language Disorder. In K. N. Cole, P. S. Dale & D. J. Thal (Eds.), *Assessment of Communication and Language*. Baltimore, MD: Paul H. Brookes. 1996. 6th ed., P. 309–324.
78. Mitchell, R., Myles, F., & Marsden, E. *Second Language Learning Theories*. Routledge. 2013.
79. Nation, I. S. P. *Teaching ESL/EFL Listening and Speaking*. Routledge. 2014.
80. Nation, I. S. P., & Newton, J. *Teaching ESL/EFL Listening and Speaking*. Routledge. 2009.
81. Nunan, David. *Designing Tasks for the Communicative Classroom*. Cambridge: Cambridge University Press. 1989.
82. Nunan, David. *Language Teaching Methodology*. New York. 1991. P. 320.
83. Nunan, David. *Practical English Language Teaching*. McGraw-Hill. 2003.
84. Nunan, David. *Task-based Language Teaching*. Cambridge University Press. 2004.
85. Olstain E. *Course Design: Developing Programs and Materials for Language Learning (Cambridge Language Teaching Library)*. Elite Olstain, Fraida Dubin. Cambridge: CUP. 2000. P. 194.
86. Pawlak, Mirosław. *Issue in Teaching, Learning and Testing Speaking in a Second Language*. New York: Springer. 2015.
87. Richards J.C., Rodgers T.S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. - Cambridge. 2014. P. 400.
88. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching (3rd ed.)*. Cambridge University Press. 2014.
89. Richards, Jack C. and Renandya, Willy A. *Methodology in Language Teaching: An Anthology of Current Practice*. Cambridge: Cambridge University Press. 2002.
90. Rochester, S. R. The Significance of Pauses in Spontaneous Speech. *J. Psycholing. Res.* 2:51–81. 1973.
91. Savignon, S. J. Communicative Competence. In J. I. Lontas (Ed.), *The TESOL*

- Encyclopedia of English Language Teaching. Hoboken, NJ: Wiley. 2018.
92. Sawyer, R. K. *Improvised Dialogues: Emergence and Creativity in Conversation*. Westport, Conn.: Ablex Publishing. 2003.
93. Scrivener, J. *Learning Teaching: A Guidebook for English Language Teachers*. Oxford, 2011. P. 432.
94. Susanti, E. & Zul, A. Speaking Board Game to Teach Speaking of Descriptive Text. *Journal of English Language Teaching*, 1 (2) Serie F. 2013.
95. Swan, M. *Thinking about Language Teaching. Selected Articles 1982–2011*. Oxford: OUP. 2012. P. 230.
96. Thornbury, S. *An A-Z of ELT*. Oxford University Press. 2006.
97. Thornbury, S. *Big Questions in ELT*. Cambridge University Press. 2017.
98. Thornbury, S. *How to Teach Grammar*. Harlow. 1999. P. 288.
99. Thornbury, S. *How to Teach Speaking*. Pearson Longman. 2005.
100. Ur, P. *A Course in Language Teaching: Practice and Theory*. Cambridge University Press. 2012.
101. Ur, P. *A Course in Language Teaching: Practice and Theory*. Cambridge. 1996. P. 368.
102. Velandia, R. The Role of Warming Up Activities in Adolescent Students' Involvement During the English Class. *Profile Journal*, №10. 2008, P. 9–26.
103. Willis, D., & Willis, J. *Doing Task-Based Teaching*. Oxford University Press. 2007.
104. Wright, T. *Classroom Management in Language Education*. Palgrave Macmillan. 2010.